

CENTAR ZA SOCIJALNU SKRB U ULOZI STRANKE I UMJEŠAČA (INTERVENIJENTA) U STATUSNIM I ALIMENTACIJSKIM POSTUPCIMA

Sladana Aras, dipl. iur.*

UDK 347.659.3

364.07:347.635

Pregledni znanstveni rad

Primljeno: studeni 2008.

Cilj rada jest analizirati sudjelovanje centra za socijalnu skrb kao stranke i umješača (intervenijenta) u posebnim parničnim (statusnim i alimentacijskim) postupcima reguliranim ObZ-om.

U navedenom kontekstu razmatra se problematika stranačke i parnične sposobnosti te procesne legitimacije centra kao stranke u parničnom postupku; izlažu se i ocjenjuju različita shvaćanja doktrine o pravnom položaju centra u slučaju kad se "pridružuje postupku" kao stranka u skladu s odredbom čl. 274. st. 2. ObZ-a; istražuje se pravni položaj centra za socijalnu skrb kao umješača sui generis (specifičnog intervenijenta) te uspoređuje s njegovim položajem kad se "postupku pridružuje" kao stranka. Povezano s time, obrađuju se pitanja pozivanja centra od strane suda i njegove intervencije u postupku, dužnosti suda i ovlasti centra nakon intervencije, učinka presude prema centru te troškova postupka. U posljednjem dijelu rada raspravlja se o procesnim posljedicama povrede pravila o sudjelovanju centra za socijalnu skrb u postupku.

Ključne riječi: centar za socijalnu skrb, stranka, umješač, intervencija, parnični postupak.

---

* Sladana Aras, dipl. iur., asistentica Pravnoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Trg maršala Tita 14, Zagreb.

1. UVODNE NAPOMENE

Zakon o socijalnoj skrbi¹ i Obiteljski zakon² uređuju organizaciju i način obavljanja djelatnosti socijalne skrbi i obiteljskopravne zaštite.³ Važnu ulogu u tome imaju centri za socijalnu skrb kao javne ustanove socijalne skrbi (čl. 79. i 81. ZSS-a).⁴

Centar za socijalnu skrb na temelju javnih ovlasti, između ostalog, daje podatke o obiteljskim prilikama, mišljenja i prijedloge u sudskim postupcima koji se odnose na obiteljskopravnu i kaznenopravnu zaštitu; on sudjeluje kao stranka ili umješač pred sudom i drugim državnim tijelima kada se radi o zaštiti osobnih interesa djece i drugih članova obitelji koji se ne mogu brinuti sami o sebi ni o svojim pravima i interesima (čl. 82. st. 1. ZSS-a).⁵ U tom smislu centri za socijalnu skrb, kao javne ustanove socijalne skrbi, imaju posebnu ulogu u statusnim i alimentacijskim parničnim postupcima reguliranim ObZ-om (čl. 274. - 279. ObZ-a).

---

¹ Zakon o socijalnoj skrbi (Narodne novine, 73/1997., 27/2001., 59/01, 82/2001., 103/2003., 44/2006. i 79/2007., u daljnjem tekstu: ZSS).

² Obiteljski zakon (Narodne novine br. 116/2003., 17/2004., 136/2004. i 107/2007.; u daljnjem tekstu: ObZ).

³ Vidi čl. 61. st. 1. Ustava Republike Hrvatske (pročišćeni tekst, Narodne novine br. 41/2001. i 55/2001. - ispravak; u daljnjem tekstu: URH), čl. 62. URH, čl. 63. st. 3. i 5. URH, čl. 64. st. 1. URH.

⁴ Centar za socijalnu skrb je javna ustanova koju osniva Republika Hrvatska rješenjem ministarstva nadležnog za poslove socijalne skrbi (čl. 81. st. 1. i 2. ZSS-a). Osniva se za područje jedne ili više općina ili gradova na području iste županije, odnosno grada Zagreba te može imati jednu ili više podružnica (čl. 81. st. 3. i 4. ZSS-a).

⁵ Centar za socijalnu skrb na temelju javnih ovlasti: rješava u prvom stupnju o pravima iz socijalne skrbi, obiteljskopravne i kaznenopravne zaštite i drugim pravima u skladu s posebnim zakonom, provodi ovrhu svojih rješenja, vodi propisane očevidnike, izdaje uvjerenja i druge potvrde, daje podatke o obiteljskim prilikama te mišljenja i prijedloge u sudskim postupcima koji se odnose na obiteljskopravnu i kaznenopravnu zaštitu, sudjeluje kao stranka ili umješač pred sudom i drugim državnim tijelima kada se radi o zaštiti osobnih interesa djece i drugih članova obitelji koji se ne mogu brinuti sami o sebi ni o svojim pravima i interesima, obavlja nadzor nad udomiteljskim obiteljima; može obavljati i poslove zbrinjavanja djece, odbjegli iz obitelji ili ustanove, provoditi odgojne mjere nad djecom s poremećajima u ponašanju izvan vlastite obitelji ili s boravkom u obitelji te pružati pomoć i njegu u kući (čl. 82. st. 1. i 2. ZSS-a); osim javnih ovlasti obavlja i druge stručne poslove (čl. 82. st. 3. ZSS-a).

U tim se postupcima centar za socijalnu skrb može javiti kao stranka (*arg. ex* čl. 25. ObZ-a, čl. 36. u vezi s čl. 26. - 30. i 37. - 41. ObZ-a, čl. 73. ObZ-a, nov. čl. 274. st. 1. ObZ-a), kao umješač *sui generis* (specifični intervenijent) (*arg. ex* nov. čl. 274. st. 3. i 4. ObZ-a, nov. čl. 275. ObZ-a) ili kao zakonski zastupnik stranke (*arg. ex* nov. čl. 234. ObZ-a, čl. 357. st. 3. ObZ-a). Centri mogu imati i ulogu pomoćnih sudskih istražnih tijela (*arg. ex* čl. 278. ObZ-a), pa, i ulogu specifičnih vještaka (*arg. ex* čl. 295. ObZ-a). Oni obavljaju i funkciju posredovatelja u brakorazvodnim sporovima (*arg. ex* čl. 44. - 52. ObZ-a).

Zakonsko uređenje sudjelovanja centra za socijalnu skrb u parničnom postupku otvara čitav niz načelno teorijskih, ali i implementacijsko-praktičnih problema, između ostalog onih koji se tiču: pravnog položaja centra za socijalnu skrb kad se “pridružuje postupku” kao stranka koji je pokrenula druga osoba (nov. čl. 274. st. 2. ObZ-a), pravnog položaja centra za socijalnu skrb kad u svojstvu specifičnog umješača intervenira u postupak koji nije ovlašten pokrenuti (nov. čl. 274. st. 3. i 4. ObZ-a, nov. čl. 275. ObZ-a), pozivanja i intervencije centra u navedenim slučajevima (nov. čl. 274. st. 4. ObZ-a, nov. čl. 275. st. 1. ObZ-a, nov. čl. 276. st. 3. ObZ-a) i dužnosti suda da centru dostavlja podneske i odluke (nov. čl. 277. st. 1. ObZ-a), opsega ovlaštenja centra kao intervenijenta nakon intervencije u postupku (nov. čl. 276. st. 1. i 2. ObZ-a), učinaka presuda prema centru kao stranci i umješaču, troškova postupka (nov. čl. 279. ObZ-a) te značenja povreda procesnih pravila o sudjelovanju centra za socijalnu skrb kao stranke i umješača u postupku.

U ovom će se radu, u pokušaju da se odgovori na naznačena pitanja, razmotriti uloga centra za socijalnu skrb kao stranke (vidi *infra ad* 3.) i umješača *sui generis* (specifičnog intervenijenta) (vidi *infra ad* 5.) u posebnim parničnim (statusnim i alimentacijskim) postupcima reguliranim ObZ-om. Posebno će se razmotriti pravni položaj centra kada se kao stranka “pridružuje postupku” koji je pokrenula druga osoba, a za čije je pokretanje i centar ovlašten (vidi *infra ad* 4.). Prethodno će biti razmotrene različite uloge centra odnosno odgovarajućih tijela u posebnim parničnim postupcima u povijesnoj perspektivi (vidi *infra ad* 2.).

2. POVIJESNI PREGLED

2.1. Uvodne napomene

Nakon što je Hrvatska postala jednom od šest federalnih republika u okviru Federativne Narodne Republike Jugoslavije (1945.), započelo je razdoblje

donošenja novih pravnih izvora za uređenje obiteljskih odnosa. Prethodni propisi stavljeni su izvan snage. Uspostavljen je privremeni pravni poredak do donošenja novih pravnih izvora, pri čemu je u okviru prijelaznog režima postojala mogućnost primjene prijašnjih propisa.⁶

Navedeno je razdoblje karakterizirala savezna zakonodavna kompetencija na području obiteljskoga prava, pa su se o pojedinim segmentima toga prava donosili savezni propisi za cijelo područje bivše države. Tako je već 1946. godine bio donesen Osnovni zakon o braku⁷, a odmah su zatim 1947. doneseni Osnovni zakon o starateljstvu⁸, Osnovni zakon o odnosima roditelja i djece⁹ i Zakon o usvojenju¹⁰. Bili su to savezni zakoni koji su se primjenjivali i u Hrvatskoj koja je (u okvirima svoje tadašnje vrlo uske zakonodavne nadležnosti) ubrzo donijela zakone kojima je podrobnije uredila brak i imovinske odnose bračnih drugova¹¹.

⁶ Donesen je Zakon o nevažnosti pravnih propisa donijetih prije 6. aprila 1941. godine i za vrijeme neprijateljske okupacije (Službeni list FNRJ br. 86/1946.), čiji je čl. 2. odredio:

“Pravni propisi (zakoni, uredbe, naredbe, pravilnici i dr.) koji su bili na snazi na dan 6. aprila 1941. godine, izgubili su pravnu snagu.”

Time je i OGZ “izgubio pravnu snagu”. Doduše, čl. 3. je ovlašćivao Predsjedništvo savezne skupštine, kao i predsjedništva republičkih skupština (u okvirima njihove zakonodavne nadležnosti) na to da ipak odrede da se primjenjuju pojedine odredbe koje su odredbom čl. 2. “prestale važiti”, ali to nije bilo iskorišteno glede ijedne odredbe OGZ-a. O tome više Gavella, Nikola, Napuštanje kontinentalnoeuropskog pravnog kruga - hrvatski pravni poredak u socijalističkom pravnom krugu, u: Gavella, Nikola; Alinčić, Mira; Klarić, Petar; Sajko, Krešimir; Tumbri, Tanja; Stipković, Zlatan; Josipović, Tatjana; Gliha, Igor; Matanovac, Romana; Ernst, Hano, *Teorijske osnove građanskog prava; Građansko pravo i pripadnost hrvatskog pravnog poretka u kontinentalnoeuropskom pravnom krugu*, Zagreb, 2005., str. 58. - 80.

⁷ Osnovni zakon o braku (Službeni list FNRJ br. 29/1946., 36/1948., 11/1951., 44/1951., 18/1955., 4/1957., Službeni list SFRJ br. 28/1965. - pročišćeni tekst, Narodne novine br. 52/1971. i 52/1973.; u daljnjem tekstu: OZB).

⁸ Osnovni zakon o starateljstvu (Službeni list FNRJ br. 30/1947., Službeni list SFRJ br. 16/1965., Narodne novine br. 52/1971. i 52/1973.).

⁹ Osnovni zakon o odnosima roditelja i djece (Službeni list FNRJ br. 104/1947., Službeni list SFRJ br. 10/1965., Narodne novine br. 52/1971. i 52/1973.; u daljnjem tekstu: OZORD).

¹⁰ Zakon o usvojenju (Službeni list FNRJ br. 30/1947., 24/1952., Službeni list SFRJ br. 10/1965., Narodne novine br. 52/1971. i 52/1973.).

¹¹ Zakon o imovinskim odnosima bračnih drugova (Narodne novine br. 23/1950.).

U razdoblju važenja saveznog zakonodavstva organ starateljstva¹² nije bio ovlašten sudjelovati kao stranka i umješac (intervenijent) u statusnim i alimentacijskim postupcima.¹³

Nakon što je ustavnim promjenama iz 1971. zakonodavna nadležnost u obiteljskim stvarima prešla na republike i pokrajine, Hrvatska je isprva samo preuzela u svoje zakonodavstvo bivše savezne zakone, ali je 1978. godine donijela vlastiti Zakon o braku i porodičnim odnosima¹⁴. Navedenim su zakonom organi starateljstva dobili proširene ovlasti u Hrvatskoj.¹⁵ Taj trend su slijedili i ostali republički te pokrajinski zakoni.¹⁶

2.2. Razdoblje republičkog zakonodavstva (od 1971. do 1991. godine)

Općenito se može reći da je novo socijalističko, republičko i pokrajinsko, obiteljsko zakonodavstvo proširilo poslove organa starateljstva u više pravaca:

- povećan je u svim zakonima broj poslova koji spadaju u samostalnu nadležnost organa starateljstva;

---

¹² U tom periodu poslove današnjih centara za socijalnu skrb obavljali su organi starateljstva. U daljnjem tekstu povijesnog razmatranja rabi se tadašnji termin organ starateljstva.

¹³ O osobama koje su bile ovlaštene za pokretanje određenih statusnih postupaka prema OZB-u i OZORD-u vidi *infra ad* 2.2.

¹⁴ Zakon o braku i porodičnim odnosima (Narodne novine br. 11/1978., 45/1989., 51/1989. - pročišćeni tekst i 59/1990.; u daljnjem tekstu: ZBPO).

¹⁵ Ta reforma smjerala je dostupnijoj i prilagodljivijoj zaštiti građana, a imala je svojih dobrih i loših strana. O tome više Mladenović, Marko, Osnovna koncepcijska opredeljenja novog porodičnog zakonodavstva i njihov značaj za efikasnije ostvarivanje uloge suda i organa starateljstva u primeni porodičnog prava, u: *Saradnja suda i organa starateljstva u primeni novih porodičnih zakona* (Referati i saopštenja sa savetovanja održanog 17. i 18. maja 1984. godine na Pravnom fakultetu u Beogradu), Beograd, 1984., str. 5.- 17.; Ali-nčić, Mira; Hrabar, Dubravka; Jakovac-Lozić, Dijana; Korać, Aleksandra, *Obiteljsko pravo*, Zagreb, 2006., str. 371. - 373.

¹⁶ Porodični zakon SR Bosne i Hercegovine (Službeni list SRBIH br. 21/1979.; u daljnjem tekstu: PZ SR BIH), Zakon o braku i porodičnim odnosima SR Srbije (Službeni glasnik SRS br. 22/1980.; u daljnjem tekstu: ZBPO SR Srbije), Zakon o posebnim parničnim postupcima u porodičnim sporovima SR Makedonije (Službeni vesnik SRM br. 13/1978.; u daljnjem tekstu: ZPPPPS SR Makedonije), Zakon o odnosima roditelja i djece SR Crne Gore (Službeni list SRCG br. 54/1975.; u daljnjem tekstu: ZORD SR Crne Gore), Zakon o braku i porodičnim odnosima SAP Kosova (Službeni list br. 10/1984.; u daljnjem tekstu: ZBPO SAP Kosova).

- prošireni su slučajevi dužnosti organa starateljstva da daje svoje stručno mišljenje u sudskim postupcima;
- prošireni su slučajevi aktivne legitimacije organa starateljstva za pokretanje postupka pred sudovima (paternitetški, alimentacijski sporovi i dr.);
- u većini zakona prošireni su oblici suradnje organa starateljstva s matičarem i dr.¹⁷

Zajednička je karakteristika novih obiteljskih i procesnih zakona republika i pokrajina bila što su, u odnosu prema bivšim saveznm propisima, u znatnoj mjeri ojačali položaj organa starateljstva u postupku pred sudom i povjerali mu funkcije i procesne uloge koje prije nije imao. Novo je socijalističko, republičko i pokrajinsko, obiteljsko zakonodavstvo, naime, bilo uvelo značajne novine u pogledu sudjelovanja organa starateljstva kao stranke i umješaća *sui generis* (što

¹⁷ U nastavku povijesnog razmatranja iznose se novine koje je uveo ZBPO (koji se primjenjivao na području Hrvatske) u pogledu sudjelovanja organa starateljstva kao stranke i umješaća u posebnim parničnim (statusnim i alimentacijskim) postupcima uključujući i rješenja ostalih socijalističkih republičkih i pokrajinskih zakonodavstava. Ne izlaže se o ostalim procesnim ulogama organa starateljstva u posebnim parničnim postupcima, koje je regulirao ZBPO, budući da to prelazi temu ovoga rada.

O ostalim procesnim ulogama organa starateljstva prema ZBPO-u te ostalim republičkim i pokrajinskim zakonodavstvima vidi Alinčić, Mira, Primjena odredaba o braku i odnosima u braku, u: *Nadležnost organa starateljstva za primjenu Zakona o braku i porodičnim odnosima SR Hrvatske*, Zagreb, 1983., str. 9. - 20.; Bakarić-Mihanović, Ana, *Porodični status djeteta*, u: *Nadležnost organa starateljstva za primjenu Zakona o braku i porodičnim odnosima SR Hrvatske*, str. 21. - 28.; Alinčić, Mira, *Roditeljsko pravo*, u: *Nadležnost organa starateljstva za primjenu Zakona o braku i porodičnim odnosima SR Hrvatske*, str. 29. - 40.; Stanković, Gordana, *Procesni položaj organa starateljstva u građanskom sudskom postupku*, u: *Saradnja suda i organa starateljstva u primeni novih porodičnih zakona*, op. cit. (bilj. 15), str. 74. - 89.; Ponjavić, Zoran, *Učešće suda i organa starateljstva u postupku mirenja bračnih drugova*, u: *Saradnja suda i organa starateljstva u primeni novih porodičnih zakona*, op. cit. (bilj. 15), str. 30. - 40.; Korać, Radoje, *Saradnja suda i organa starateljstva u ostvarivanju zakonske obveze izdržavanja*, u: *Saradnja suda i organa starateljstva u primeni novih porodičnih zakona*, op. cit. (bilj. 15), str. 53. - 66.; Popović, Milan, *Saradnja suda i organa starateljstva u primeni starateljskog prava*, u: *Saradnja suda i organa starateljstva u primeni novih porodičnih zakona*, op. cit. (bilj. 15), str. 182. - 194.; Milićević, Miloš, *Učešće suda i organa starateljstva u postupku mirenja bračnih drugova*, u: *Saradnja suda i organa starateljstva u primeni novih porodičnih zakona*, op. cit. (bilj. 15), str. 240. - 248.; Belajec, Velimir, *Suradnja suda i organa starateljstva u posebnim građanskim sudskim postupcima o bračnim i porodičnim stvarima* (disertacija), Zagreb, 1985. (u daljnjem tekstu: Belajec, *Suradnja suda i organa starateljstva*), str. 358. - 368., 398. - 435.

se u zakonima opisivalo nedovoljno određenim izrazom “sudjelovanje organa starateljstva u postupku”) u posebnim parničnim (statusnim i alimentacijskim) postupcima. Novinu je predstavljalo i to što je “postupak radi pokušaja mirjenja” bračnih drugova u vezi s brakorazvodnom parnicom u zakonima nekih republika i pokrajina bio prešao (potpuno ili djelomično) u nadležnost organa starateljstva.

Treba istaknuti da je od svih obiteljskih zakona republika i pokrajina jedino hrvatski ZBPO sadržavao opće i sistemski sređene odredbe o ulozi i procesnom položaju organa starateljstva, koje su bile dodatno razrađene za pojedine posebne postupke i specifične procesne situacije koje u njima mogu nastati.¹⁸

U hrvatskom i bosansko-hercegovačkom pravu bila je predviđena značajna uloga organa starateljstva u postupku poništaja braka. Naime, za razliku od prijašnjeg OZB-a¹⁹ i većine ostalih republičkih i pokrajinskih zakona²⁰, ZBPO (i

---

¹⁸ Osmi dio ZBPO-a pod naslovom “Postupak pred sudom” sadržavao je posebna procesna pravila prema kojima su sudovi postupali kad su u posebnim parničnim postupcima, izvanparničnim postupcima i posebnim postupcima ovrhe i osiguranja odlučivali u bračnim sporovima, maternitetskim sporovima, paternitetskim sporovima, sporovima o uzdržavanju i drugim stvarima koje su bile uređene ZBPO-om (*arg. ex* čl. 304. ZBPO-a). U navedenim postupcima su se na odgovarajući način primjenjivale odredbe Zakona o parničnom postupku, ako ZBPO-om nije bilo drukčije određeno (*arg. ex* čl. 305. st. 1. ZBPO-a).

¹⁹ Prema čl. 44. OZB-a je za pokretanje postupka za poništaj braka bio ovlašten svaki bračni drug (iz braka koji se poništava), svaka osoba koja je imala neposredni pravni interes da brak bude poništen i javni tužitelj. Oni su bili ovlašteni na pokretanje postupka za poništaj braka zbog većine zakonskih uzroka za poništaj, i to:

- u slučaju zaključenja braka za vrijeme trajanja prijašnjeg braka jednog od bračnih drugova (čl. 37. OZB-a);
- umobolnosti ili nesposobnosti za rasuđivanje ako navedene okolnosti poslije zaključenja braka nisu bile prestale (čl. 38. u vezi sa čl. 44. st. 2. OZB-a);
- u slučaju krvnog i tazbinskog srodstva (čl. 39. OZB-a);
- ako pri sklapanju braka nisu bili prisutni oba bračna druga ili jedan bračni drug i punomoćnik drugoga (čl. 40. OZB-a);
- ako brak nije bio zaključen radi zajednice života bračnih drugova (čl. 43. OZB-a).

Više o poništaju braka prema OZB-u vidi Triva, Siniša, *Osnovni problemi postupka u bračnim sporovima* (disertacija), Zagreb, 1956., str. 30. - 47.; Alinčić, Mira; Bakarić-Mihanović, Ana, *Porodično pravo; Osnove bračnog prava i odnosa roditelja i djece*, Zagreb, 1978., str. 106. - 133.

²⁰ O poništaju braka prema ostalim socijalističkim republičkim i pokrajinskim zakonima vidi Olujčić, Krunoslav, *op. cit.* (bilj. 19), str. 18. - 28.; Stanković, Gordana, *op. cit.* (bilj.

PZ SR BIH)²¹ je zaštitu društvenog interesa za poništaj braka koji ne ispunjava pretpostavke za valjanost braka bio pridržao za organ starateljstva, a ne javnog tužitelja.²²

Tako je prema odredbama ZBPO-a organ starateljstva bio ovlašten pokrenuti postupak za poništaj braka u sljedećim slučajevima:

- kada je brak bila zaključila, bez dozvole suda, osoba koja nije bila navršila osamnaest godina života (čl. 46. ZBPO-a);
- kada je brak bila zaključila osoba koja je bila teže duševno bolesna, teže duševno zaostala ili je bila nesposobna za rasuđivanje (čl. 47. ZBPO-a);
- kada je brak bio zaključen za vrijeme trajanja prijašnjeg braka jednog od bračnih drugova (čl. 48. ZBPO-a);
- kada su brak bili međusobno sklopili u ZBPO-u navedeni krvni ili tazbinski srodnici (čl. 50. i 51. ZBPO-a).^{23»24}

---

17), str. 78. - 79.; Belajec, *Suradnja suda i organa starateljstva*, str. 319. - 320.; Alinčić, Mira; Bakarić, Ana, *Porodično pravo*, Zagreb, 1989., str. 71. - 78.

²¹ Prema PZ-u SR BIH je organ starateljstva bio ovlašten pokrenuti postupak za poništaj braka iz sljedećih uzroka:

- kada brak nije bio zaključen u cilju zajednice života bračnih drugova (čl. 50. PZ-a SR BIH);
- kada je brak bio zaključen za vrijeme trajanja prijašnjeg braka (čl. 50. PZ-a SR BIH);
- kada je brak bila zaključila osoba koja zbog duševne bolesti, duševne nerazvijenosti ili iz drugih razloga nije bila sposobna za rasuđivanje (čl. 51. PZ-a SR BIH);
- kada su brak bili međusobno zaključili u PZ-u SR BIH navedeni krvni srodnici (čl. 52. PZ-a SR BIH);
- kada je brak bila zaključila, bez dozvole suda, osoba koja nije bila navršila osamnaest godina života (čl. 54. PZ-a SR BIH).

Više o poništaju braka prema PZ-u SR BIH vidi Olujić, Krunoslav, *Uloga organa starateljstva u postupku zaključenja i poništaja braka* (poredbeni prikaz), u: *Suradnja suda i organa starateljstva u primeni novih porodičnih zakona*, *op. cit.* (bilj. 15), str. 25. - 28.; Stanković, Gordana, *op. cit.* (bilj. 17), str. 78. - 79.

²² Opširnije o argumentima za prenošenje ovlaštenja za pokretanje postupaka za poništaj braka s javnog tužitelja na organ starateljstva vidi Belajec, *Suradnja suda i organa starateljstva*, str. 319. - 320.

²³ O tome više Alinčić, Mira; Bakarić, Ana, *op. cit.* (bilj. 21), str. 71. - 78.

²⁴ ZBPO je sadržavao posebna procesna pravila u obiteljskim sporovima, između ostalog u bračnim sporovima (čl. 312. - 322. ZBPO-a). U tim su se sporovima na odgovarajući način primjenjivale odredbe Zakona o parničnom postupku ako ZBPO-om nije bilo drukčije određeno (*arg. ex čl. 305. st. 1. ZBPO-a*).

Organ starateljstva nije bio ovlašten na podnošenje tužbe radi utvrđenja da brak postoji ili da ne postoji. To je ovlaštenje prema ZBPO-u pripadalo javnom tužitelju (i svakoj osobi koja je za to imala pravni interes; čl. 29. ZBPO-a).^{25,26}

²⁵ Zbog toga što su socijalističke republike i autonomne pokrajine imale različita obiteljska zakonodavstva, pojavile su se stanovite razlike u reguliranju pojedinih obiteljskopравниh instituta, što donekle vrijedi i za reguliranje pretpostavki za postojanje braka odnosno za pravne posljedice kad te pretpostavke nisu ispunjene. Što se tiče sankcija za povrede odredaba o pretpostavkama za postojanje braka, razlikovala su se tri pravna rješenja. Prema prvom brak nije ni nastao, pa i ne proizvodi nikakve pravne učinke ni za osobe koje su namjeravale zaključiti brak niti za njihovo eventualno potomstvo (PZ SR BIH te ZBPO). Sljedeći je primjer zakon po kojem se također smatralo da brak nije ni postojao, ali se za oznaku tih slučajeva upotrebljavao termin "nepostojeći brak". U okviru tog pravnog rješenja je postojala i dodatna odredba prema kojoj za bračnog druga koji u vrijeme zaključenja braka nije znao za nedostatak koji brak čini nepostojećim, nastupaju posljedice kao u slučaju poništenja braka (tako Zakon o braku SR Crne Gore, Službeni list SRCG br. 17/1973.). Za povredu odredaba o pretpostavkama za postojanje braka Zakon o braku SAP Vojvodine (Službeni list SAPV br. 2/1975.), ZBPO SR Srbije i Zakon o braku SAP Kosova (Službeni list SAPK br. 43/1974.) su propisivali poništaj braka kao obiteljskopravnu sankciju (a ne utvrđenje da brak ne postoji). Konačno, u zakonodavstvu SR Makedonije (Zakon o braku SR Makedonije, Službeni vesnik SRM br. 35/1973.) i Slovenije (Zakon o braku i porodičnim odnosima SR Slovenije, Uradni list SRS br. 15/1976.) nije bilo propisa o sankciji za slučaj povrede odredaba o uvjetima za zaključenje (tj. za postojanje braka).

O tome više Alinčić, Mira; Bakarić, Ana, *op. cit.* (bilj. 21), str. 30. - 32.

²⁶ OZB je u slučaju da prilikom sklapanja braka nisu bile ispunjene pretpostavke za postojanje braka govorio o "nepostojećem braku" te nije predviđao poseban postupak za utvrđenje braka nepostojećim (*arg. ex* čl. 35. u vezi s čl. 13. OZB-a). Ipak, radi pravne sigurnosti i radi evidencije u matičnim knjigama vjenčanih i rođenih da se radi o nepostojećem braku, potrebno je bilo da se odlukom suda utvrdi brak nepostojećim. U pomanjkanju zakonske odredbe o ovlaštenicima na tužbu za utvrđenje braka nepostojećim, teorija se opredijelila za analognu primjenu onog propisa koji je u OZB-u određivao osobe ovlaštene na pokretanje postupka za poništaj braka. Prema odredbi st. 1. čl. 44. OZB-a to su bili:

- bračni drugovi;
- sve osobe koje su imale neposredni pravni interes da brak bude poništen (analogno - utvrđen nepostojećim);
- javni tužitelj.

O tome više Triva, Siniša, *op. cit.* (bilj. 20), str. 47 - 51.; Alinčić, Mira; Bakarić-Mihanović, Ana, *op. cit.* (bilj. 20), str. 116. - 117.

Prema ranijim savezним propisima iz OZORD-a nije bilo moguće sudjelovanje organa starateljstva u ulozi parnične stranke u postupku radi utvrđivanja izvanbračnog očinstva.²⁷ Novo socijalističko, republičko i pokrajinsko, obiteljsko zakonodavstvo zasnivalo se na drukčijim rješenjima tako da je u pravu nekih republika (između ostalog Hrvatske) i pokrajina i organ starateljstva mogao imati procesni položaj stranke i u ovim parnicama.²⁸

O utvrđivanju očinstva u sudskom postupku ZBPO je sadržavao nekoliko odredaba. Prva (čl. 100. ZBPO-a) je načelno dopuštala taj način (formu) utvrđivanja porijekla djeteta od oca jer je izričala da se ocem djeteta rođenog izvan braka smatra osoba koja ga je priznala za svoje ili čije je očinstvo utvrđeno sudskom presudom. Slijedilo je nekoliko materijalnopравnih i procesnopравnih odredaba²⁹ (čl. 118. - 121., te 329. - 333. ZBPO-a). Njima su određeni subjekti koji su bili ovlašteni podnijeti tužbu radi utvrđivanja očinstva, rokovi za tužbe i procesni položaj stranaka u sudskom postupku radi utvrđivanja očinstva.

Prema ZBPO-u su postupak radi utvrđivanja očinstva bili ovlašteni pokrenuti:

---

²⁷ Čl. 25. st. 1. OZORD-a je glasio:

“Tužbu radi utvrđivanja očinstva djeteta rođenog van braka podnijet će u njegovo ime majka dok vrši roditeljsko pravo odnosno staralac s odobrenjem organa starateljstva, a dijete u roku od pet godina po navršenoj punoljetnosti.”

Dakle, tužbu radi utvrđivanja izvanbračnog očinstva je prema OZORD-u moglo podnijeti dijete od rođenja do navršene 23. godine života. Za vrijeme maloljetnosti tužbu je u njegovo ime podnosila majka odnosno staratelj uz odobrenje organa starateljstva. Prema OZORD-u (čl. 24. st. 4. OZORD-a) je za pokretanje postupka radi utvrđivanja izvanbračnog očinstva bio ovlašten i muškarac koji je dobrovoljno, u kvalificiranoj formi, priznao očinstvo ali se majka nije suglasila s njegovim priznanjem.

Više o sudskom utvrđivanju izvanbračnog očinstva prema OZORD-u vidi Prokop, Ana, *Porodično pravo*, Zagreb, 1972., str. 90. - 108.; Alinčić, Mira; Bakarić-Mihanović, Ana, *op. cit.* (bilj. 20), str. 251. - 259.

²⁸ Riječ je o ZBPO-u, PZ-u SR BIH, ZORD-u SR Crne Gore, ZPPPPS-u SR Makedonije. Više o tome Stanković, Gordana, *op. cit.* (bilj. 17), str. 79. - 80.; Belajec, *Suradnja suda i organa starateljstva*, str. 320. - 321.

²⁹ U ZBPO-u su bila utvrđena posebna procesna pravila u obiteljskim sporovima, između ostalog u sporovima radi utvrđivanja ili osporavanja očinstva ili majčinstva (čl. 329. - 333. ZBPO-a). U tim su se sporovima na odgovarajući način primjenjivale odredbe Zakona o parničnom postupku ako ZBPO-om nije bilo drukčije određeno (*arg. ex* čl. 305. st. 1. ZBPO-a).

- dijete rođeno izvan braka (čl. 118. ZBPO-a);
- majka (čl. 119. ZBPO-a);
- organ starateljstva (čl. 120. ZBPO-a);^{30, 31}
- osoba koja je priznala dijete za svoje, ali nije dobila potrebnu suglasnost (čl. 116. ZBPO-a).

U pogledu mogućnosti organa starateljstva da pokreće postupke radi utvrđivanja majčinstva, treba istaknuti da navedeno ovlaštenje nije bilo izrijekom propisano nijednim obiteljskim zakonodavstvom socijalističkih republika i pokrajina. Međutim, navedena su zakonodavstva (kao i ZBPO - čl. 327. st. 2.) propisivala da se na utvrđivanje majčinstva na odgovarajući način primjenjuju sve odredbe zakona koje su se odnosile na utvrđivanje očinstva.³² Iz navedenoga je dio teorije izveo zaključak da je organ starateljstva bio ovlašten pokrenuti postupak radi utvrđivanja majčinstva, premda su iznesena i suprotna stajališta.³³

---

³⁰ Osnovni je preduvjet da bi se organ starateljstva uopće mogao koristiti navedenim ovlaštenjem bio da je majka u povodu prijave rođenja djeteta označila osobu za koju je tvrdila da je izvanbračni otac (*arg. ex* čl. 120. st. 1. u vezi s čl. 101. ZBPO-a). Sljedeća je relevantna okolnost bila da u tom postupku pred matičarem nije moglo biti utvrđeno očinstvo priznanjem oca, jer se označena osoba ili nije odazvala na poziv matičara ili je izjavila da se ne smatra ocem djeteta (*arg. ex* čl. 120. st. 1. u vezi s čl. 102. i čl. 104. ZBPO-a). Pod tim je pretpostavkama organu starateljstva tekao rok od dvije godine, računajući od rođenja djeteta, u kojem je mogao pokrenuti sudski postupak za utvrđenje očinstva. Osim što je bilo potrebno da je majka označila pred matičarem osobu koju je smatrala ocem djeteta, za ovlaštenje organa starateljstva ZBPO je tražio da je majka kasnije zanemarila interese djeteta i da nije sama (ili u ime djeteta) pokrenula postupak za utvrđivanje očinstva (*arg. ex* čl. 120. st. 1. ZBPO-a). Može se primijetiti da je navedena okolnost bila nebitna kad ionako organ starateljstva nije mogao pokrenuti postupak ako se majka protivila sudskom utvrđivanju očinstva (*arg. ex* čl. 120. st. 2. ZBPO-a).

Prema ZBPO-u SR Srbije i ZBPO-u SAP Kosova organ starateljstva nije mogao pokrenuti postupak ako se majka iz opravdanih razloga tome protivila, što znači da je bio ovlašten ocjenjivati valjanost i opravdanost razloga zbog kojih se majka protivila pokretanju postupka. On je bio ovlašten pokrenuti postupak ako bi našao da ti razlozi nisu opravdani. Opširnije vidi Belajec, *Suradnja suda i organa starateljstva*, str. 321.

³¹ Prema ZBPO-u SR Srbije i ZBPO-u SAP Kosova u navedenom slučaju organ starateljstva nije bio stranka već zastupnik stranke jer je postupak pokretao u ime djeteta. Opširnije vidi *ibid.*

³² Riječ je o ZBPO-u, PZ-u SR BIH, ZORD-u SR Crne Gore, ZPPPPS-u SR Makedonije.

³³ Više o tome vidi Stanković, Gordana, *op. cit.* (bilj. 17), str. 80.

Sudjelovanje organa starateljstva u postupku pred sudom koji nije sam pokrenuo predstavljalo je specifičnu novost jugoslavenskoga obiteljskog prava koja je bila pravno uređena u ZBPO-u, PZ-u SR BIH, ZPPPPS-u SR Makedonije, ZBPO-u SR Srbije te ZBPO-u SAP Kosova (crnogorski, slovenski i vojvođanski obiteljski zakoni o tome nisu sadržavali nikakve odredbe). Na taj su način bile otklonjene dileme o tome je li organ starateljstva mogao imati procesni položaj umješača.³⁴ Tako je prema ZBPO-u organ starateljstva bio ovlašten sudjelovati u postupku pred sudom u kojem se odlučivalo o “povjeravanju djece na čuvanje i odgoj, o načinu održavanja osobnih odnosa djece s roditeljem s kojim ne žive u zajednici ili o uzdržavanju maloljetne djece ili punoljetne djece koja nisu sposobna za rad” radi zaštite interesa djece (čl. 313. st. 1. ZBPO-a). U navedenim je postupcima organ starateljstva bio ovlašten sudjelovati i kad su se vodili zajedno (pridruženo) s bračnim ili paternitetskim ili maternitetskim sporom (čl. 313. st. 2. ZBPO-a).³⁵ Sud je pozivao organ starateljstva, kad je smatrao da je to potrebno, da sudjeluje u postupku i određivao mu rok u kojem je organ starateljstva mogao prijaviti svoje sudjelovanje. Dok taj rok ne bi istekao, sud je zastajao s postupkom, ali organ starateljstva je mogao svoje pravo da sudjeluje u postupku koristiti i nakon proteka toga roka (čl. 315. st. 2. ZBPO-a).

Sud koji je odlučivao u nekom od postupaka u kojem je organ starateljstva mogao sudjelovati kao umješač, obavještavao ga je o pokretanju postupka, pozivao ga na ročišta i dostavljao mu podneske stranaka i odluke protiv kojih je dopušten pravni lijek, i to bez obzira na to je li organ starateljstva sudjelovao u postupku, tj. je li intervenirao (čl. 315. st. 1. ZBPO-a).³⁶

Specifičnost navedene intervencije organa starateljstva u procesnoj ulozi umješača *sui generis* sastojala se u tome što se organ starateljstva nije pridruživao

---

³⁴ Više o tome *ibid.*, str. 84.; Belajec, *Suradnja suda i organa starateljstva*, str. 369.

³⁵ Republičkim i pokrajinskim zakonima određivao se širok i vrlo raznolik krug posebnih bračnih i obiteljskih postupaka u kojima je organ starateljstva mogao sudjelovati u svojstvu umješača. U pravilu su to bili oni postupci koje organ starateljstva nije mogao sam pokretati, iako je bilo slučajeva da je u istom postupku organ starateljstva mogao nastupati u dvojakim ulogama, stranke (ili zakonskog zastupnika stranke) i umješača. U svim tim postupcima i po svim zakonima je organ starateljstva imao isti krug procesnih ovlaštenja koja su njegov položaj gotovo izjednačila s položajem stranke u postupku. Više o tome vidi Belajec, *Suradnja suda i organa starateljstva*, str. 370.

³⁶ O mogućim tumačenjima odredbe slična sadržaja sadržane u ObZ-u vidi *infra ad* 4.4 i 5.5.

nijednoj od stranaka. Organ starateljstva je djelovao u tuđoj parnici kao samostalan procesni subjekt koji se koristio svojim zakonom određenim procesnim ovlaštenjima u cilju zaštite interesa djece (*arg. ex* čl. 314. ZBPO-a).³⁷

Tako, kad je sudjelovao u postupku u svojstvu umješača *sui generis*, organ starateljstva je bio ovlašten podnijeti svoj prijedlog i poduzimati druge radnje u postupku radi zaštite prava i interesa djece, a naročito iznositi činjenice koje stranke nisu navele, predlagati izvođenje dokaza te ulagati pravne lijekove (čl. 314. ZBPO-a).^{38, 39}

Intervenciju organa starateljstva kad je on nastupao kao umješač *sui generis* je trebalo razlikovati od situacije u kojoj se on "pridruživao postupku" koji je pokrenula druga osoba, a na čije je pokretanje i on bio ovlašten (čl. 312. st. 2. ZBPO-a).⁴⁰ Teorija nije jedinstvena u tumačenju položaja organa starateljstva prema navedenoj odredbi čl. 312. st. 2. ZBPO-a.⁴¹

2.3. Razdoblje nakon osamostaljenja Republike Hrvatske (1991.) do donošenja Zakona o izmjenama i dopunama Obiteljskog zakona iz 2007. godine

Nakon temeljitih političko-pravnih promjena te stjecanja neovisnosti i suverenosti Republike Hrvatske (1991.) nužno je uslijedila i reforma pravnog sustava.

ZBPO je važio u Republici Hrvatskoj sve dok nije zamijenjen Obiteljskim zakonom iz 1998. godine⁴². Taj je zakon zamijenjen novim

---

³⁷ O položaju centra za socijalnu skrb kao umješača *sui generis* vidi *infra ad* 5.

³⁸ Odredbe istog sadržaja, s neznatnim razlikama u formulaciji, sadržavali su i drugi republički i pokrajinski zakoni koji su pravno uređivali položaj organa starateljstva u ulozi umješača (ZPPPPS SR Makedonije, ZBPO SR Srbije, PZ SR BIH, ZBPO SAP Kosova). Vidi Belajec, *Suradnja suda i organa starateljstva*, str. 387 - 400.

³⁹ Odredbu istog sadržaja, s neznatnim razlikama u formulaciji sadrži ObZ. Vidi *infra ad* 4.5. i 5.6.

⁴⁰ Odredbu istog sadržaja, s neznatnim razlikama u formulaciji sadrži ObZ. Vidi *infra ad* 4.

⁴¹ O nekim teorijskim određenjima pravnog položaja centra za socijalnu skrb prema odredbi nov. čl. 274. st. 2. ObZ-a vidi *infra ad* 4.2.

⁴² Obiteljski zakon (Narodne novine br. 162/1998.). Primjenjivao se od 1. srpnja 1999. godine.

(istoimenim) Obiteljskim zakonom iz 2003. godine⁴³ koji je noveliran 2004. godine⁴⁴.

Navedene izmjene i dopune iz 2004. godine nisu se odnosile na procesne odredbe sadržane u osmom dijelu Obiteljskog zakona iz 2003. godine o sudjelovanju centra za socijalnu skrb u postupku.

Procesne odredbe sadržane u osmom dijelu Obiteljskog zakona iz 2003. godine o sudjelovanju centra za socijalnu skrb u postupku preuzete su iz Obiteljskog zakona iz 1998. godine, a ove iz ZBPO-a. Cijeli navedeni povijesni slijed promjena u regulativi obiteljskog prava odvijao se uz promjene u terminologiji te manje i neznatne redakcijske razlike u formulaciji pojedinih odredaba.

Budući da u razmatranom periodu nije došlo do bitne izmjene uređenja statusa centra za socijalnu skrb u obiteljskim sporovima, za taj status bi i u ovom periodu važno ono što je rečeno za prethodni (vidi *supra ad* 2.2.).

Određene (ozbiljnije) intervencije u procesne odredbe osmog dijela Obiteljskog zakona iz 2003. godine o sudjelovanju centra za socijalnu skrb u postupku izvršene su Zakonom o izmjenama i dopunama Obiteljskog zakona iz 2007. godine⁴⁵, o kojima će biti riječi *infra ad* 3., 4. i 5.

---

⁴³ Obiteljski zakon (Narodne novine br. 116/2003.). Stupio je na snagu 22. srpnja 2003. godine.

⁴⁴ Zakon o izmjenama i dopunama Obiteljskog zakona (Narodne novine br. 17/2004.); Zakon o izmjeni Obiteljskog zakona (Narodne novine br. 136/2004.).

⁴⁵ Zakon o izmjenama i dopunama Obiteljskog zakona (Narodne novine br. 107/2007.; u daljnjem tekstu: ZIDObZ 07).

3. CENTAR ZA SOCIJALNU SKRB KAO STRANKA

3.1. Općenito

ZIDObZ 07 razrađena su i određene formulirana pravila o sudjelovanju centra za socijalnu skrb u svojstvu stranke i umješaka *sui generis* u obiteljskim postupcima.⁴⁶

Po novome, kad centar za socijalnu skrb pokrene postupak u slučajevima u kojima je na to ovlašten ovim Zakonom, on u postupku ima položaj stranke (nov. čl. 274. st. 1. ObZ-a).⁴⁷

Tako centar za socijalnu skrb može tužbom pokrenuti parnični postupak radi utvrđenja da brak postoji ili da ne postoji (čl. 25. ObZ-a), za poništaj braka zbog maloljetnosti, lišenja poslovne sposobnosti i nesposobnosti za rasuđivanje, krvnog srodstva, odnosa nastalih posvojenjem i postojanja ranijeg braka (čl. 36. u vezi s čl. 26. - 30. i 37. - 41. ObZ-a) te radi utvrđenja majčinstva i očinstva (čl. 73. ObZ-a).⁴⁸

Kad se centru za socijalnu skrb daje ovlaštenje da, radi zaštite objektivne zakonitosti i interesa određenih osoba odnosno kao nositelj obiteljskoppravne zaštite, pokreće određene postupke, onda to u pravilu znači da je on dužan pokrenuti postupak s tim što sam treba ocijeniti kad je i u kojoj mjeri potrebna zaštita

---

⁴⁶ Čl. 274. ObZ-a nakon ZIDObZ 07 glasi (podcrtala S. A.):

“(1) Kad centar za socijalnu skrb pokrene postupak u slučajevima u kojima je na to ovlašten ovim Zakonom, on u postupku ima položaj stranke.

(2) Centar za socijalnu skrb može se kao stranka pridružiti postupku koji je pokrenula druga osoba, ako je ovlašten za pokretanje toga postupka.

(3) Centar za socijalnu skrb ovlašten je sudjelovati kao umješak u postupcima koje nije ovlašten pokrenuti ako je to potrebno radi zaštite prava i interesa stranke koja se nije sposobna sama o njima brinuti, a osobito radi zaštite prava i interesa maloljetnog djeteta ili punoljetnog djeteta nad kojim roditelji ostvaruju roditeljsku skrb.

(4) Kad smatra da je to potrebno, sud će pozvati centar za socijalnu skrb da sudjeluje kao umješak u postupku koji nije ovlašten pokrenuti i odrediti mu rok u kojem može prijaviti svoje sudjelovanje. Dok ne istekne rok, sud će zastati s postupkom, ali svoje pravo sudjelovanja u postupku centar za socijalnu skrb može koristiti i nakon proteka toga roka.”

⁴⁷ Odredbu istog sadržaja, s neznatnim razlikama u formulaciji sadržavao je i ZBPO (čl. 312. st. 1.).

⁴⁸ O sporovima koje je organ starateljstva bio ovlašten pokretati prema ZBPO-u vidi *supra ad 2.2.*

društvenog interesa te kojim je pravnim radnjama treba ostvariti.⁴⁹ Dužnost centra za socijalnu skrb za pokretanje postupka ovisi i o zaštitnim ciljevima koji se u postupku nastoje ostvariti. Tako, kad je riječ o pokretanju postupka radi poništaja braka, treba uzeti da je centar za socijalnu skrb dužan pokrenuti postupak svaki put kad sazna za razlog zbog kojeg je određeni brak nevaljan, jer je u općem interesu da se takvi brakovi ponište. Kad je riječ o postupcima koji se pokreću radi zaštite djece ili drugih osoba koje su pod posebnom društvenom skrbi, centar za socijalnu skrb trebao bi prethodno ocijeniti koji su i u čemu se sastoje interesi tih osoba i tek potom odlučiti hoće li pokrenuti odgovarajući postupak.⁵⁰

U određenim situacijama centar za socijalnu skrb brani i zastupa depersonalizirani opći interes koji nema svoga konkretnog titulara već se radi o interesu cijelog društva (npr. kad pokreće postupak radi poništaja braka ili postupak radi utvrđenja da brak postoji ili da ne postoji). Ako se opći interes u nekim postupcima poklapa s interesima jedne od stranaka, onda je to posljedica slučajnosti i konkretnih odnosa sudionika u obiteljskopravnom odnosu o kome se sudi. U drugim slučajevima centar za socijalnu skrb kao stranka u postupku brani, u prvom redu, interese jedne od osoba koje su stranke u obiteljskopravnom odnosu, a u pravilu i stranke u parničnom postupku. Iza ovoga primarnog cilja stoji opći interes da se pruži posebna obiteljskopravna zaštita određenom krugu osoba (npr. kad pokreće postupak radi utvrđivanja očinstva ili majčinstva).⁵¹

Posebnim pravilima uređena je mjesna nadležnost centra za socijalnu skrb (čl. 139. - 144. ZSS-a).

3.2. Stranačka i parnična sposobnost centra

Budući da je centar za socijalnu skrb pravna osoba (*arg. ex* čl. 79. i 81. ZSS-a) koja ima pravnu osobnost te pravnu i poslovnu sposobnost, on na području

---

⁴⁹ Dakle, naglasak je na legalitetu u postupanju, a ne oportunitetu, što je u vezi s njegovom ulogom zaštite apstraktnog interesa zakonitosti te činjenice da se radi o objektivnim sporovima.

⁵⁰ Usp. Belajec, *Suradnja suda i organa starateljstva*, str. 328.; Alinčić, Mira; Hrabar, Dubravka; Jakovac-Lozić, Dijana; Korać, Aleksandra, *op. cit.* (bilj. 15), str. 34., 74., 148. i 300.

⁵¹ Belajec, *Suradnja suda i organa starateljstva*, str. 329., 402. - 405. navodi da se ovdje radi o specifičnoj procesnoj formi posrednog zastupanja, u kojoj centar za socijalnu skrb nastupa i poduzima procesne radnje u svoje ime, ali za račun odnosno u korist posredno zastupane osobe (u pravilu djeteta čiji interes treba zaštititi).

procesa ima stranačku⁵²⁻⁵³ i parničnu sposobnost⁵⁴⁻⁵⁵ (*arg. ex čl. 77. st. 1. Zakona o parničnom postupku*⁵⁶ i čl. 79. st. 1. ZPP-a).⁵⁷

⁵² Stranačka je sposobnost (lat. *ius standi in iudicio*; njem. *Parteifähigkeit*) svojstvo nekoga pravnog subjekta, stanovitog oblika udruživanja kojem je to svojstvo priznato odlukom suda u konkretnom postupku te određenog državnog tijela, a eventualno i nekih drugih entiteta kada je to zakonom posebno predviđeno, da mogu biti nositeljima prava, dužnosti i tereta što ih utvrđuje parnično pravo, da mogu biti strankom i umješaćem, a kad su u pitanju zastupnici kao fizičke osobe i zastupnikom u parnici. Stranačka je sposobnost trajno svojstvo pravnih subjekata (fizičkih i pravnih osoba) koje im pripada neovisno o konkretnoj parnici ili konkretnom materijalnopravnom odnosu. Ona je i trajno svojstvo državnih tijela i drugih entiteta kojima je priznata posebnim propisima. Ona je svojstvo oblika udruživanja bez svojstva pravne osobe samo u postupku s obzirom na koji je priznata odlukom suda i eventualno u nastavnom ovršnom postupku. Vidi Dika, Mihajlo, *Građansko parnično pravo; Stranke, njihovi zastupnici i treći u parničnom postupku*; IV. knjiga, Zagreb, 2008. (u daljnjem tekstu: DIKA, GPP IV.), str. 28.

⁵³ Više o stranačkoj sposobnosti te o postupku u povodu nedostataka koji se tiču stranačke sposobnosti vidi Triva, Siniša, *Građansko procesno pravo I*, Zagreb, 1972. (u daljnjem tekstu: Triva, GPP I), str. 232. - 237.; Poznić, Borivoje, *Građansko procesno pravo*, Beograd, 1982. (u daljnjem tekstu: Poznić, GPP), str. 119. - 120.; Triva, Siniša, *Građansko parnično procesno pravo*, Zagreb, 1983. (u daljnjem tekstu: Triva, GPPP), str. 224. - 228.; Triva, Siniša; Dika, Mihajlo, *Građansko parnično procesno pravo*, Zagreb, 2004. (u daljnjem tekstu: Triva-Dika, GPPP), str. 303. - 308.; Dika, GPP IV., str. 28. - 45.

⁵⁴ Poznić, GPP, str. 120. parničnu sposobnost definira kao sposobnost stranke da 'punovažno preduzima radnje u postupku i da radnje njenog protivnika i suda budu prema njoj punovažno preduzete'. Dika, GPP IV., str. 46. parničnu sposobnost (njem. *Prozessfähigkeit*) definira kao svojstvo stranke da sama ili putem zastupnika koga je sama odredila poduzima sve radnje u postupku s valjanim postupovnopравnim učinkom, odnosno da se prema njoj izravno ili preko njezina zastupnika koga je sama odredila te radnje poduzimaju s takvim učinkom. Triva, GPP I, str. 238.; Triva, GPPP, str. 229.; Triva-Dika, GPPP, str. 308., parničnu sposobnost definiraju kao svojstvo određene osobe da s procesnopравnim učinkom poduzima procesne radnje u parnici. Ova prva određenja pojma odgovaraju standardnim definicijama u austrijskoj (Fasching: parnična sposobnost jest sposobnost procesnog subjekta da sam ili putem zastupnika koga je sam izabrao djelotvorno poduzima postupovne radnje, ili ih moći, za sebe ili drugoga, primati) i njemačkoj doktrini (Rosenberg, Schwa, Gottwald: parnična sposobnost je sposobnost da sami ili preko zastupnika koga ste sami odredili vodite parnicu te da sve postupovne radnje sami ili preko izabranog zastupnika poduzimate ili primete). O tome više vidi Dika, GPP IV., str. 46. (bilj. 110).

⁵⁵ Više o parničnoj sposobnosti te o postupku u povodu nedostataka koji se tiču parnične sposobnosti vidi Triva, GPP I, str. 238. - 243.; Poznić, GPP, str. 120. - 122.; Triva, GPPP, str. 228. - 234.; Triva-Dika, GPPP, str. 308. - 313.; Dika, GPP IV., str. 45. - 58.

⁵⁶ Zakon o parničnom postupku (Narodne novine br. 53/1991., 91/1992., 112/1999., 88/2001. - vidi čl. 50. Zakona o arbitraži, 117/2003., 88/2005. - vidi čl. 129. Zakona o izmjenama i dopunama Ovršnog zakona br. 2/2007. i 96/2008. - vidi odluku USRH od 20. prosinca 2006. i 9. srpnja 2008., te 84/08; u daljnjem tekstu: ZPP).

O postupcima koje je centar za socijalnu skrb ovlašten pokrenuti kao stranka vidi *supra ad* 3.1.

Stranačka i parnična sposobnost su opće pozitivne procesne pretpostavke⁵⁸ na koje sud pazi po službenoj dužnosti tijekom cijelog postupka (čl. 82. i 281. ZPP-a) do pravomoćnosti (*arg. ex* čl. 354. st. 2. t. 8. ZPP-a, čl. 365. st. 2. ZPP-a) te u povodu tzv. redovite revizije (čl. 392.a st. 1. ZPP-a).^{59,60}

⁵⁷ U doktrini je iznesen stav da stranačka sposobnost, za razliku od pravne sposobnosti, može biti samo potpuna i neograničena u smislu da su stranački sposobne osobe sposobne biti nositeljima svih procesnopravnih ovlaštenja i dužnosti (tereta). I oni koji imaju ograničenu pravnu sposobnost, na području procesnog prava imaju neokrnjenu stranačku sposobnost. Radi zaštite makar jednog od svojih materijalnih prava stranka mora imati mogućnost da koristi sva ovlaštenja koja proizlaze iz procesnog prava. Vidi Triva, GPP I, str. 233. - 234.; Triva, GPPP, str. 225.; Triva-Dika, GPPP, str. 304. Navedenom se stavu u novijoj doktrini prigovara navodeći da određeni nositelji stranačke sposobnosti ne mogu biti nositeljima svih procesnih prava, dužnosti i tereta što ih općenito utvrđuje građansko procesno pravo. Pravila o nekim posebnim postupcima vrijede samo za određene subjekte (npr. pravila o parnicama iz obiteljskih odnosa; pravila o postupku pred trgovačkim sudovima; pasivno su stečajno sposobni samo neki pravni subjekti; arbitražna je sposobnost u bivšoj državi dugo vremena bila rezervirana samo za neke subjekte; itd.). Čim neki nositelji stranačke sposobnosti zbog svojih specifičnih svojstava ne mogu sudjelovati u nekim postupcima, oni ne mogu biti ni nositeljima specifičnih prava, dužnosti i tereta koji pripadaju subjektima koji u njima mogu sudjelovati. U tom bi se smislu moglo govoriti o relativnoj ograničenosti ne samo pravne već i stranačke sposobnosti. Ipak, u onim postupcima u kojima bi mogli sudjelovati, nositelji bi stranačke sposobnosti morali moći imati sva ovlaštenja, dužnosti i terete koje mogu imati stranke u tim postupcima. Vidi Dika, GPP IV., str. 29. - 30.

⁵⁸ Tako Triva-Dika, GPPP, str. 306. - 307., 312. - 313.; Dika, GPP IV., str. 40., 46.

⁵⁹ Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku iz 2008. godine (Narodne novine br. 84/2008.; u daljnjem tekstu: ZIDZPP 08) reafirmirano je rješenje u pogledu razloga zbog kojih se u povodu tzv. redovite revizije pazi po službenoj dužnosti kakvo je bilo prije Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku iz 2003. godine (Narodne novine br. 117/2003.; u daljnjem tekstu: ZIDZPP 03). Vidi čl. 34. ZIDZPP-a 08.

Odredba čl. 392.a u varijanti prije nego što je izmijenjena i dopunjena na temelju ZIDZPP-a 08, u kojoj će ostati na snazi i primjenjivati se i nakon stupanja na snagu tog Zakona (stupio je na snagu 1. listopada 2008.), ali samo u postupcima u kojima će prije njegova stupanja na snagu biti donesena drugostupanjska presuda (*arg. ex* čl. 52. st. 4., čl. 53. ZIDZPP-a 08), glasi:

“Revizijski sud ispituje pobijanu presudu samo u onom dijelu u kojem se ona pobija revizijom i u granicama razloga određeno navedenih u reviziji.”

⁶⁰ O izvanrednim pravnim lijekovima u statusnim sporovima vidi *infra ad* bilj. 114, 115 i 116.

3.3. Procesna legitimacija centra

Kad zakon ovlašćuje centar za socijalnu skrb da, radi zaštite objektivne zakonitosti i kao nositelj posebne obiteljskopravne zaštite, pokreće određene bračne i obiteljskopravne postupke (vidi *supra ad* 3.1.), on je u njima stranka, premda po svojoj prirodi ne može biti sudionik u bračnom ili u obiteljskopravnom odnosu. Dakle, centar za socijalnu skrb je stranka u procesnom smislu premda ne može biti stranka u materijalnopravnom odnosu u povodu kojega se postupak vodi.⁶¹

Međutim, ovlastivši centar za socijalnu skrb na pokretanje određenih postupaka pred sudom, zakon mu je priznao tzv. procesnu legitimaciju za vođenje postupka (*action attitrée* - tužba na temelju zakonskog titulusa).^{62,63} Bez izričite

---

⁶¹ Više o materijalnopravnoj, procesnoj i legitimacijskoj definiciji pojma stranke vidi Dika, GPP IV., str. 13. - 17.

⁶² Prema Trivi (Triva, GPP I, str. 245. - impostacija instituta procesne legitimacije iz toga izdanja zadržana je i u daljnjim izdanjima, uključujući 7. izdanje (Triva-Dika, GPPP, str. 314. - 317.)) o postojanju procesne legitimacije za vođenje konkretne parnice zaključuje se na dva moguća načina:

a) na temelju pravne norme koja određene subjekte ovlašćuje da traže određenu zaštitu pa u takvom slučaju sama norma *a priori* potvrđuje postojanje njihova pravnog interesa te ga stoga nisu dužni posebno dokazivati (*action attitrée* - tužba na temelju zakonskog titulusa);

b) na temelju dokazanoga konkretnoga pravnog interesa za dobijanje povoljne presude u parnici, jer će se ona pozitivno odraziti na pravnu sferu tužitelja (*action banale* - tužba bez izričitoga zakonskog titulusa).

⁶³ Komparativno gledano, institut procesne legitimacije nije izrijeком zakonski uređen. On je kreacije teorije i judikature, čemu se svakako trebaju pripisati i značajne razlike u njegovu definiranju. Triva (Triva, GPP I, str. 244. - 245.; Triva, GPPP, str. 235.; Triva-Dika, GPPP, str. 314.) navedeni pojam tretira kao opću, u osnovi hipotetsku, procesnu kategoriju utemeljenu na institutu pravnog interesa. Ovlaštenje za vođenje konkretne parnice odraz je konkretnoga pravnog odnosa stranke prema predmetu konkretnog spora. Za utvrđivanje postojanja procesne legitimacije procesno pravo upućuje na materijalno pravo. Postojanje procesne legitimacije znači da su stranke u sporu "prave" stranke; da imaju pravni interes za vođenje konkretne parnice determinirane subjektivno - određenim strankama, i objektivno - određenim tužbenim zahtjevom. Dokazujući postojanje procesne legitimacije, tužitelj je dužan, prije upuštanja u meritorno tretiranje predmeta spora, učiniti vjerojatnim da je ovlašten za pokretanje konkretne parnice - u odnosu na konkretnog tuženika - s obzirom na konkretni tužbeni zahtjev. Tužitelj mora dokazati samo to da ima pravni interes pokrenuti određenu parnicu protiv određenog

zakonske odredbe centar za socijalnu skrb ne bi bio ovlašten sudjelovati u postupku pred sudom - tražiti konstitutivnu te deklaratornu zaštitu⁶⁴.

Tako je prema ObZ-u centar za socijalnu skrb ovlašten tražiti konstitutivnu pravnu zaštitu, tj. podnijeti tužbu za poništaj braka zbog određenih razloga (čl. 26. - 30. i čl. 36. - 41. ObZ-a). Konstitutivna se pravna zaštita može tražiti samo onda kad je to izrijekom predviđeno zakonom. Pritom se krug subjekata ovlaštenih tražiti tu zaštitu određuje, odnosno može odrediti na tri načina.⁶⁵

---

tuženika kad bi postojale građanskopravne pretpostavke za koje on samo tvrdi da postoje. Poznić, GPP, str. 123. - 124. razlikuje između stvarne legitimacije i prava na vođenje spora. Stranka je stvarno legitimirana ako je sudionik materijalnopravnog odnosa iz kojega je nastala parnica. Prema navedenom autoru, pitanje stvarne legitimacije je materijalnopravne prirode i o njemu ovisi osnovanost tužbenog zahtjeva. Pod pravom na vođenje spora podrazumijeva ovlaštenje stranke da u svoje ime vodi određenu parnicu. Redovno to ovlaštenje imaju sudionici spornoga materijalnopravnog odnosa, dakle oni koji su stvarno legitimirani. U takvim slučajevima to pravo ne dolazi do izražaja. Međutim, u nekim slučajevima zakon odvaja pravo na vođenje spora od nositelja subjektivnog prava i prenosi ga na treću osobu, koja se pojavljuje kao stranka i vodi spor o tuđem subjektivnom pravu u svoje ime. Presuda u tom sporu djeluje i prema nositelju prava. Ovlaštenje na vođenje spora ispoljava se u tom slučaju kao poseban pojam. Ono ima značenje procesne pretpostavke, nedostatak koje povlači odbacivanje tužbe. Dika, GPP IV., str. 68. - 69. govori o procesnoj legitimaciji kao o pravu na meritornu odluku, na suđenje. Prema navedenom autoru treba razlikovati između procesne legitimacije, stvarne legitimacije te materijalnopravne legitimacije. Aktivna bi procesna legitimacija bila ovlaštenje da se u svojstvu tužitelja protiv određenog tuženika vodi parnica u kojoj je istaknut određeni kondemnatorni, konstitutivni ili deklaratorni tužbeni zahtjev, dok bi pasivna procesna legitimacija bila pravna pozicija određenog tuženika protiv koga je stanoviti tužitelj ovlašten voditi takvu parnicu. Pritom bi bila riječ o ovlaštenju za vođenje parnice u kojoj bi trebalo provjeriti je li postavljeni tužbeni zahtjev osnovan, u kojoj bi trebalo provjeriti jesu li stranke i stvarno legitimirane.

O određenju pojma i pravne prirode instituta procesne legitimacije u njemačkoj, austrijskoj te francuskoj doktrini vidi Dika, GPP IV., str. 58 - 62., 64 - 65.

⁶⁴ To stoga što je pravni interes opća legitimacijska pretpostavka za traženje deklaratorne pravne zaštite, a centar za socijalnu skrb ne bi mogao imati "svoj" pravni interes. O mogućim načinima određivanja kruga subjekata ovlaštenih tražiti deklaratornu i konstitutivnu zaštitu vidi *infra ad* bilj. 65., 66., 67. i 68.

⁶⁵ Krug se subjekata ovlaštenih tražiti konstitutivnu zaštitu određuje, odnosno može odrediti na tri načina:

- u određenim slučajevima, koji pretežu, pravo tražiti konstitutivnu zaštitu rezervirano je za krug osoba i/ili tijela koji su na to izrijekom ovlašteni. Tako su tužbu za razvod braka ovlašteni podnijeti samo bračni drugovi (*arg. ex* čl. 42. ObZ-a);

U određenim slučajevima pravo na konstitutivnu zaštitu priznaje se određenim izrijekom navedenim osobama i/ili tijelima, ali i drugima koji učine vjerojatnim da za to imaju pravni interes. Tako tužbu za poništaj braka mogu podnijeti osobe i centar za socijalnu skrb koji su na to izrijekom ovlašteni te osobe koje za to imaju pravni interes (*arg. ex* čl. 26. - 30. i čl. 36. - 41. ObZ-a). U navedenom slučaju bi pravni interes imao značenje dopunske legitimacijske osnove za traženje takve zaštite.⁶⁶

Kriteriji za utvrđivanje procesne legitimacije za traženje deklaratorne zaštite postavljeni su, odnosno mogu se postaviti na tri načina.⁶⁷

U određenim slučajevima procesnu legitimaciju imaju samo osobe i eventualno tijela koji su izrijekom ovlašteni tražiti deklaratornu zaštitu. Tako su stranke u parnici radi utvrđivanja majčinstva djeteta i žena čije se majčinstvo utvrđuje, a centar za socijalnu skrb ili žena koja sebe smatra majkom ako su pokrenuli taj postupak (čl. 286. st. 1. ObZ-a), odnosno centar za socijalnu skrb,

---

- u određenim slučajevima pravo tražiti konstitutivnu zaštitu priznaje se određenim izrijekom navedenim osobama i/ili tijelima, ali i drugima koji učine vjerojatnim da za to imaju pravni interes. Tako tužbu za poništaj braka mogu podnijeti osobe koje su na to izrijekom ovlaštene te osobe koje za to imaju pravni interes (*arg. ex* čl. 26. - 30., 40. ObZ-a);

- teorijski je moguće zamisliti slučaj u kojem bi se pravo tražiti konstitutivnu zaštitu priznalo svakome tko za to bude imao pravni interes, bez navođenja određenih kategorija izrijekom na to ovlaštenih osoba i/ili tijela. Čini se da hrvatsko pravo ne poznaje takve slučajeve u kojima bi postojanje pravnog interesa samog po sebi bilo jedinom dostatnom legitimacijskom osnovom za traženje konstitutivne zaštite.

O procesnoj legitimaciji za pokretanje i vođenje konstitutivnih parnica vidi Triva-Dika, GPPP, str. 141. - 142., 408.; Dika, GPP IV., str. 79. - 80.

⁶⁶ U slučajevima u kojima i pravni interes ima značenje legitimacijske osnove za traženje konstitutivne zaštite tužitelj bi trebao učiniti vjerojatnim postojanje svoga pravnog interesa tvrdeći postojanje određene pravne situacije i uvjetovanosti svoje (također ustvrđene) pravne pozicije ostvarivanjem te zaštite. Vidi Dika, GPP IV., str. 73. - 75., 79. - 80.

⁶⁷ Kriteriji za utvrđivanje procesne legitimacije za traženje deklaratorne zaštite postavljeni su na tri načina:

- u određenim slučajevima procesnu legitimaciju imaju osobe i eventualno tijela koji su izrijekom ovlašteni tražiti deklaratornu zaštitu;

- u drugim slučajevima procesnu legitimaciju imaju osobe koje su izrijekom ovlaštene tražiti deklaratornu zaštitu te svi oni koji za to imaju pravni interes;

- ako drugačije nije propisano za pojedine slučajeve traženja deklaratorne pravne zaštite, takvu zaštitu može tražiti svatko tko za to ima pravni interes (*arg. ex* čl. 187. st. 2. ZPP-a).

O procesnoj legitimaciji za pokretanje i vođenje deklaratornih parnica vidi Triva-Dika, GPPP, str. 141. i 400.; DIKA, GPP IV., str. 80 - 81.

bez obzira tko je pokrenuo postupak pred sudom (čl. 286. st. 3. ObZ-a). Stranke u parnici radi utvrđivanja očinstva su dijete, djetetova majka i muškarac čije se očinstvo utvrđuje, a centar za socijalnu skrb ako je pokrenuo taj postupak (čl. 286. st. 2. ObZ-a), odnosno bez obzira na to tko je pokrenuo postupak (čl. 286. st. 3. ObZ-a).

U drugim slučajevima procesnu legitimaciju imaju osobe koje su izrijeком овлаštene tražiti deklaratornu zaštitu te svi oni koji imaju pravni interes. Tako pravo na tužbu radi utvrđenja da brak postoji ili da ne postoji ima svaka osoba koja za to ima pravni interes te centar za socijalnu skrb (čl. 25. ObZ-a).⁶⁸

Dakle, centar za socijalnu skrb je procesno legitimiran za pokretanje i vođenje određenih postupaka samo kad je na to izrijeком овлаšten zakonom.

Postojanje procesne legitimacije treba tretirati kao opću pozitivnu procesnu pretpostavku⁶⁹ koja mora biti ispunjena pri poduzimanju svih procesnih radnji, pa tako i za podnošenje tužbe.⁷⁰

3.4. Učinci presude prema centru

U slučajevima kad centar za socijalnu skrb pokreće postupak kao aktivna stranka te kad se kao stranka “pridružuje postupku” koji je pokrenula druga

---

⁶⁸ Ako drukčije nije propisano za pojedine slučajeve traženja deklaratorne pravne zaštite, takvu zaštitu može tražiti svatko tko za to ima pravni interes (*arg. ex* čl. 187. st. 2. ZPP-a). U tom bi smislu pravni interes bio općom legitimacijskom osnovom za traženje deklaratorne pravne zaštite. Vidi Dika, GPP IV., str. 73. - 74. i 80. - 81.

⁶⁹ Usp. Triva, GPP I, str. 247. - 248.; Poznić, GPP, str. 124.; Triva, GPPP, str. 237.; Dika, Mihajlo, *Pravo na tužbu*, Zagreb, 1987., XV. (Pravo na tužbu kao složena procesnopravna pozicija tužitelja u parnici); Triva-Dika, GPPP, str. 316. - 317.; Dika, GPP IV., str. 69. - 70., 71. - 72.

⁷⁰ Budući da kod deklaratornih tužbi postojanje procesne legitimacije i postojanje pravnog interesa u pravilu koincidiraju, sadržajno se podudaraju, procesnoj legitimaciji za traženje deklaratorne zaštite trebalo bi dati onaj procesnopravni tretman koji je zakonom izrijeком predviđen za pravni interes, dakle, tretirati je kao procesnu pretpostavku zbog nedostatka koje tužbu treba odbaciti (*arg. ex* čl. 288. st. 2. ZPP-a). S obzirom na to da se procesnoj legitimaciji za traženje deklaratorne zaštite, kada je ona uvjetovana postojanjem pravnog interesa, pridaje značenje procesne pretpostavke, trebalo bi, *argumento a cohaerentia, a completudine*, isto procesnopravno značenje općenito pridati procesnoj legitimaciji, tretirati je, dakle, općenito kao pozitivnu procesnu pretpostavku. Vidi Dika, GPP IV., str. 71. - 72. U tom smislu i Triva-Dika, GPPP, str. 316. - 317.

osoba, a za čije je pokretanje inače ovlašten (vidi *infra ad 4.*), presuda bi prema centru djelovala u granicama svoje pravomoćnosti kao i prema drugim strankama.

Centar bi bio vezan pravomoćnošću donesenih odluka. U granicama svoje pravomoćnosti one bi priječile da centar kao stranka pokrene novi postupak o presuđenoj stvari (čl. 333. st. 2. ZPP-a).

Čini se da je u hrvatskoj doktrini i judikaturi općenito prihvaćen stav da pravomoćne odluke donesene u statusnim parnicama (bračnim i paternitetskim odnosno maternitetskim parnicama) djeluju *erga omnes* - zbog prirode odnosa koje uređuju - iznimno od pravila da pravomoćne presude djeluju među strankama (*inter partes*).^{71,72}

Budući da bi parnice koje bi centar pokretao kao tužitelj bile deklaratorne (*arg. ex* čl. 25. ObZ-a, čl. 73. ObZ-a) ili konstitutivne (*arg. ex* čl. 36. ObZ-a u vezi s čl. 26. - 30. i 37. - 41. ObZ-a) po svojoj prirodi, odnosno, budući da bi se u njima moglo adhezijski odlučiti i o tome s kojim će roditeljem dijete

⁷¹ Iznimno od pravila da pravomoćne presude djeluju među strankama, njihovim univerzalnim te nekim singularnim sljednicima, u određenim slučajevima one djeluju *ultra partes*, ali ne i *erga omnes* (*contra mundum*), dok neke djeluju *erga omnes*. Presude prve kategorije u pravilu djeluju prema osobama koje se nalaze u odnosu potencijalnoga jedinstvenog suparničarstva; presude druge kategorije s obzirom na svoje apsolutno djelovanje proizvode učinke i protiv osoba koje ni na koji način nisu bile legitimirane sudjelovati u postupku iz koga odluka potječe. Vidi Dika, Mihajlo, 'Prethodno pitanje' u *parničnom postupku*, Zbornik Pravnog fakulteta u Rijeci, 26 (2005), 1, str. 20. - 28.

⁷² Nema sumnje da pravna posljedica konstitutivne presude i u statusnim stvarima djeluje prema trećima kao pravno relevantna činjenica. No, smatramo da pravomoćne presude u statusnim stvarima djeluju prema trećima i neposrednom snagom svoje pravomoćnosti, pa stoga i kad nisu konstitutivne naravi. Ako su konstitutivne, prema trećima, onda djeluju po dvjema osnovama - kao pravomoćne odluke i kao pravno relevantne činjenice. Ako nisu konstitutivne, djeluju samo neposrednom snagom svoje pravomoćnosti.

Neophodno je usvojiti pravilo po kojemu treće vezuje ne samo konstitutivna presuda kojom se brak razvodi ili poništava, već i pravomoćna deklaratorna presuda kojom se utvrđuje da brak ne postoji ili da postoji, da nema osnove za razvod braka ili za poništaj braka, odnosno kojom se prihvaća ili odbija zahtjev za utvrđenje ili osporavanje materinstva ili očinstva. Triva-Dika, GPPP, str. 652. - 653.

O djelovanju pravomoćnih sudskih odluka donesenih u statusnim parnicama *vidi opširnije* Belajec, *Suradnja suda i organa starateljstva*, str. 330. - 333.

O sudskim odlukama i njihovim učincima *vidi opširnije* Dika, Mihajlo, *O biti i granicama pravomoćnosti*, I, povijesno-komparativna impostacija instituta, Zagreb, 1991., str. 285. - 288.

živjeti, o roditeljskoj skrbi i o mjerama za zaštitu prava i dobrobiti djeteta (*arg. ex* čl. 294. ObZ-a) te o njegovu uzdržavanju (*arg. ex* čl. 300. ObZ-a i čl. 301. ObZ-a), njemu se ništa ne bi moglo dosuditi niti bi mogao biti osuđen u glavnoj stvari.⁷³

O naknadi troškova u navedenim postupcima vidi *infra ad* 3.5.

3.5. Troškovi postupka

Kad centar za socijalnu skrb sudjeluje u postupku kao stranka, na naknadu troškova postupka i njegove dužnosti snašanja troškova u postupku pred sudom primjenjuju se odredbe Zakona o parničnom postupku koje se odnose na državnog odvjetnika (nov. čl. 279. st. 1. ObZ-a). Navedeno znači da bi centar imao pravo tražiti naknadu troškova po općim pravilima po kojima stranka ima pravo na naknadu troškova postupka u statusnim parnicama (*arg. ex* čl. 162. ZPP-a⁷⁴, čl. 272. ObZ-a⁷⁵ i nov. čl. 279. st. 1. ObZ-a). Prema istim bi pravilima i druge stranke odnosno sudionici imali pravo tražiti naknadu troškova prema centru za socijalnu skrb (*arg. ex* čl. 272. ObZ-a i nov. čl. 279. st. 1. ObZ-a).

Međutim, centar za socijalnu skrb ne bi naknadu troškova mogao izravno tražiti u svoju korist niti bi se u odnosu na njega moglo tražiti da on drugim sudionicima izravno naknadi troškove, već bi se, u postupcima u kojima sudjeluje centar, odluka o troškovima postupka donosila u korist, odnosno protiv Republike Hrvatske (*arg. ex* čl. 154.a ZPP-a, nov. čl. 279. st. 1. ObZ-a).⁷⁶

⁷³ Usp. Dika, GPP IV., str. 294. - 295.

⁷⁴ Čl. 162. ZPP-a glasi:

“Kad državni odvjetnik sudjeluje u postupku kao stranka, on ima pravo na naknadu troškova prema odredbama ovog zakona, ali ne i pravo na nagradu.”

⁷⁵ Čl. 272. ObZ-a glasi:

“O troškovima postupka u statusnim stvarima sud će odlučiti slobodno, vodeći računa o okolnostima slučaja i o ishodu postupka.”

O razlozima koji govore u prilog navedenog rješenja odnosno odstupanja od općih načela parničnog postupka vidi opširnije Triva, Siniša, *op. cit.* (bilj. 20), str. 291. - 301.

⁷⁶ U parnicama u kojima državni odvjetnik sudjeluje kao stranka strankom je u određenom sporednom (adhezijskom) smislu i država jer će ona biti osuđena na naknadu troškova postupka (čl. 154.a ZPP-a). Treba uzeti da bi državni odvjetnik u incidentalnom (adhezijskom) postupku u kojem bi se odlučivalo o troškovima postupka nastupao u svoje ime, a za račun države kojoj bi trebalo nešto dosuditi ili koja bi trebala biti osuđena nešto platiti; bio bi to slučaj tzv. procesnoga namjesništva. Vidi Dika, GPP IV., str. 17. - 18.

Nadalje, centar za socijalnu skrb bi bio dužan predujmljivati sredstva za izvođenje dokaza koje je predložio (*arg. ex* čl. 162. ZPP-a, nov. čl. 279. st. 1. ObZ-a) u mjeri u kojoj ta sredstva ne bi bio dužan osigurati sud *ex officio* (*arg. ex* čl. 286. st. 4. ObZ-a).⁷⁷

Treba istaknuti da prema ObZ-u nakon ZIDObZ-a 07 centar za socijalnu skrb sam snosi troškove koje je imao u povodu sudjelovanja u postupcima u svojstvu specifičnog umješača (nov. čl. 279. st. 2. ObZ-a).⁷⁸

Dakle, u pogledu snošenja troškova postupka postoji značajna razlika ovisno o tome sudjeluje li centar za socijalnu skrb u postupku kao stranka ili kao specifični umješač (*arg. ex* nov. čl. 279. st. 1. i 2. ObZ-a u vezi s čl. 162. ZPP-a, čl. 154. a ZPP-a, čl. 272. ObZ-a). Kad centar sudjeluje u postupku kao stranka, on ne bi naknadu troškova mogao izravno tražiti u svoju korist niti bi se u odnosu na njega moglo tražiti da drugim sudionicima izravno naknadi troškove, već bi se u takvom postupku odluka o troškovima postupka donosila u korist, odnosno protiv Republike Hrvatske (*arg. ex* čl. 154.a ZPP-a, nov. čl. 279. st. 1. ObZ-a). Međutim, kad centar sudjeluje u postupku kao specifični umješač, on sam snosi troškove postupka koje je imao u povodu tog sudjelovanja u postupku (nov. čl. 279. st. 2. ObZ-a).

Upitno je, jesu li izložena pravila o snošenju troškova postupka, prema kojima postoji razlika u snošenju tih troškova ovisno o tome sudjeluje li centar

---

⁷⁷ Čl. 286. st. 4. ObZ-a glasi:

“(4) U parnicama radi utvrđivanja majčinstva ili očinstva iz sredstava suda isplatit će se predujam za troškove vještaka.”

U parnicama za osporavanje majčinstva i očinstva taj se predujam ne isplaćuje iz sredstava suda (*arg. a contrario* ex čl. 286. st. 4. ObZ-a).

⁷⁸ ObZ prije ZIDObZ-a 07 je odredbom čl. 279. određivao da se u odnosu na centar za socijalnu skrb primjenjuju odredbe o troškovima postupka koje važe za sudjelovanje državnog odvjetnika u parnici. Budući da je ZIDZPP 03 državni odvjetnik izgubio mogućnost da intervenira u postupku kao umješač *sui generis*, brisane su odredbe koje su uređivale pitanja predujmljivanja, snošenja i naknade njegovih troškova u vezi s takvim miješanjem (*arg. ex* čl. 162. ZPP-a). Stoga se otvorilo pitanje normiranja pozicije centra za socijalnu skrb u vezi s troškovima postupka kad sudjeluje u postupku kao umješač. O mogućem tumačenju navedene pravne situacije vidi Triva-Dika, GPPP, str. 760. - 761. ZIDObZ 07 je novim odredbama stavaka 1. i 2. čl. 279. ObZ-a uredio pravo centra za socijalnu skrb na naknadu troškova u postupcima u kojima sudjeluje u svojstvu stranke i u onima u kojima sudjeluje u svojstvu umješača, po uzoru na pravo državnog odvjetnika na naknadu troškova postupka kad nastupa kao stranka u parničnom postupku (čl. 162. ZPP-a), odnosno kad je prije ZIDZPP-a 03 nastupao kao umješač *sui generis*.

kao stranka ili specifični umješač, opravdana i svrsishodna. Naime, položaj centra za socijalnu skrb kao specifičnog umješača (intervenijenta) je blizak položaju koji on ima kad intervenira u postupak kao stranka (vidi *infra ad* 4.2.1. i 5.3.). Odredba čl. 209.a ZPP-a naglašava da se na umješača kao sudionika na odgovarajući način primjenjuju pravila o stranačkoj i parničnoj sposobnosti te o zastupanju stranaka. Tom odredbom učinjeno je nedvojbeno i da se pravila o podnescima stranaka i o dostavi strankama odnose i na umješača. Nema, međutim, razloga da se odredba čl. 209.a ZPP-a ne shvati u smislu da bi na umješača općenito trebalo na odgovarajući način primjenjivati pravila koja su mjerodavna za stranke u postupku, osim ako izrijekom nije drukčije propisano, ili, ako to ne bi bilo u protivnosti s pravnim položajem tog sudionika u postupku.⁷⁹

Moglo bi se primijetiti da je, s pravno-političkog aspekta, dvojbena primjerenost rješenja prema kojem se odluka o troškovima postupka, u postupcima u kojima centar za socijalnu skrb sudjeluje kao stranka, donosi u korist, odnosno protiv Republike Hrvatske (*arg. ex* čl. 154.a ZPP-a, nov. čl. 279. st. 1. ObZ-a) uzme li se u obzir da je centar pravna osoba (*arg. ex* čl. 79. i ZSS-a), a ne državno tijelo (poput državnog odvjetništva).

De lege ferenda, trebalo bi preispitati odredbe nov. čl. 279. st. 1. i 2. ObZ-a prema kojima postoji razlika u snošenju troškova postupka u kojima sudjeluje centar za socijalnu skrb, ovisno o tome ima li on u tim postupcima položaj stranke ili specifičnog umješača. Valjalo bi razmisliti o tome da se za snošenje troškova postupaka u kojima centar sudjeluje kao umješač propiše primjena odredaba koje reguliraju snošenje troškova postupaka u kojima centar sudjeluje kao stranka. Pritom, također, treba preispitati mogu li se primijeniti pravila ZPP-a koja se odnose na državnog odvjetnika na pitanja troškova postupka vodeći računa o tome da je centar za socijalnu skrb pravna osoba, a ne državno tijelo.

---

⁷⁹ U tom smislu i Dika, GPP IV., str. 286. koji ovo pitanje razmatra u odnosu na običnog umješača i umješača s položajem jedinstvenog suparničara.

4. POLOŽAJ CENTRA ZA SOCIJALNU SKRB PREMA ODREDBI ČL. 274. ST. 2. OBZ-A

4.1. Općenito

Centar za socijalnu skrb može se kao stranka “pridružiti postupku” koji je pokrenula druga osoba, ako je ovlašten za pokretanje toga postupka (nov. čl. 274. st. 2. ObZ-a).⁸⁰

U hrvatskoj procesnoj znanosti (uključujući i prijašnju jugoslavensku) izdiferencirala su se različita shvaćanja o pravnom položaju centra za socijalnu skrb kad se on, u skladu s navedenom odredbom, kao stranka “pridružuje postupku” koji je pokrenula druga osoba (ako je ovlašten za pokretanje toga postupka, treba ga preuzeti u svoje ime u svojstvu stranke).

Prema jednom shvaćanju, koje je dominantno u bivšoj jugoslavenskoj i dijelu suvremene hrvatske doktrine⁸¹, centar za socijalnu skrb, kad se pridružuje parnici kao stranka, stječe svojstvo svojevrsnoga jedinstvenog suparničara (vidi *infra ad* 4.2.). Zastupa se i shvaćanje da centar za socijalnu skrb stječe svojstvo umješača s položajem jedinstvenog suparničara kad se pridružuje parnici koju je pokrenula druga osoba, a na čije je pokretanje i centar ovlašten (vidi *infra ad* 4.2.).⁸²

Drugo shvaćanje barata pojmom intervenijenta s pravnim položajem samostalne stranke (vidi *infra ad* 4.2.).⁸³

4.2. Neka teorijska određenja pravnog položaja centra prema odredbi čl. 274. st. 2. ObZ-a

Belajec odredbu čl. 312. st. 2. ZBPO-a (sadašnjeg nov. čl. 274. st. 2. ObZ-a) dovodi u vezu s odredbom čl. 196. st. 2. ZPP-a, prema kojoj uz tužitelja

---

⁸⁰ Odredbu istog sadržaja, s neznatnim razlikama u formulaciji sadržavao je i ZBPO (čl. 312. st. 2.). Vidi *supra ad* 2.2.

⁸¹ Vidi Belajec, Suradnja suda i organa starateljstva, str. 349. - 357.; Triva-Dika, GPPP, str. 247.

⁸² “U tom slučaju on se meša na strani tužioca i u pogledu njegovog učešća u svemu važe odredbe Zakona o parničnom postupku iz čl. 209.” Stanković, Gordana, *op. cit.* (bilj. 17), str. 84.

⁸³ Vidi Dika, GPP IV., str. 7. - 8. i 291. - 295.

može pristupiti novi tužitelj (ili tužba može biti proširena na novog tuženika). Razlike bi se, prema navedenom autoru, morale sastojati u tome što bi centar za socijalnu skrb bio ovlašten parnici pristupiti bez obzira na to postoje li opći uvjeti za zasnivanje suparničarstva (materijalnog ili formalnog - čl. 196. st. 1. ZPP-a), pristaju li na to stranke u parnici i bez obzira na stadij postupka, pod uvjetom da je postupak u stadiju kad se u njemu još mogu poduzimati neke procesne radnje. Navedeno stoga što centar za socijalnu skrb, kad sudjeluje u postupku kao stranka, brani određene opće interese pa za njega ne mogu vrijediti neka ograničenja koja sputavaju obične suparničare.⁸⁴

Nadalje, kaže Belajec, centar za socijalnu skrb, kad se pridružuje parnici kao stranka, stječe svojstvo svojevrsnoga jedinstvenog suparničara (u pravilu na aktivnoj strani) koje ne proizlazi iz zajednice interesa s drugim suparničarima, već iz okolnosti što se u pogledu svih suparničara spor može riješiti samo na jednak način zbog prirode pravnog odnosa (čl. 201. ZPP-a).^{85”86}

Potencijalni jedinstveni suparničar je, u pravilu, osoba na koju će se neposredno odnositi učinci pravomoćne odluke suda čak i ako ne sudjeluje u sudskom postupku (ako nije ujedno i nužni suparničar). Zbog toga se njoj mora omogućiti da u postupku brani svoja prava i pravne interese i da bude saslušana, bez obzira na to pristaju li prvobitne stranke u postupku na njeno pridruživanje parnici i bez obzira na to je li parnica u prvostupanjskom stadiju ili u stadiju nekog od pravnih lijekova.⁸⁷

Pomanjkanje zajedničkoga, jedinstvenog interesa u odnosu centra za socijalnu skrb i drugih stranaka s kojima čini zajednicu jedinstvenih suparničara, ima za posljedicu da se na centar za socijalnu skrb ne mogu primjenjivati sva procesna pravila koja se inače odnose na klasične jedinstvene suparničare, a koja proizlaze iz zakona ili su stvorena na temelju zakona u procesnoj teoriji i sudskoj praksi.⁸⁸

---

⁸⁴ Vidi Belajec, *Suradnja suda i organa starateljstva*, str. 318.

Čl. 196. st. 2. ZPP-a glasi:

“(2) Do zaključenja glavne rasprave može, uz uvjete iz stavka 1. ovog članka, uz tužitelja pristupiti novi tužitelj ili tužba može biti proširena na novog tuženika s njegovim pristankom.”

⁸⁵ Vidi Belajec, *Suradnja suda i organa starateljstva*, str. 319.; Triva-Dika, GPPP, str. 247.

⁸⁶ “Svi suparničari u posebnim porodičnim statusnim stvarima ujedno su i jedinstveni suparničari, jer se, po prirodi porodičnog pravnog odnosa o kojem se suduje, za sve njih može donijeti samo jedinstvena i jednaka odluka.” Belajec, *Suradnja suda i organa starateljstva*, str. 349.

⁸⁷ Vidi *ibid.*, str. 319.

⁸⁸ Vidi *ibid.*, str. 351.

Temeljni razlog za razlikovanje centra za socijalnu skrb od ostalih jedinstvenih suparničara, prema Belajcu, sastoji se u tome što centar u postupku štiti opći interes, a ne privatni interes koji proizlazi iz konkretnoga materijalnopravnog odnosa. Zbog toga bi njemu (i u ulozi samostalne stranke) trebalo dati veća ovlaštenja "da - ovisno o razvoju procesa ili o promjenama u porodičnopravnom odnosu o kojem se sudi - odustane od svog prvobitnog prijedloga i istakne drugačiji prijedlog koji je bolje prilagođen novim okolnostima ili novim, boljim procjenama tih okolnosti. Ne bi se smjelo dozvoliti da ga u tome sprečava protivna stranka (uskraćivanjem svog pristanka za preinake), ali niti saveznička stranka (drugi jedinstveni suparničar), ma koliko radnja organa starateljstva (u ovom slučaju novi prijedlog) za nju bila nepovoljna".⁸⁹

Međutim, sloboda centra za socijalnu skrb da u položaju jedinstvenog suparničara poduzima procesne radnje nije neograničena. On ne može s procesnopravnim učinkom poduzimati tzv. materijalne dispozicije (odreći se zahtjeva, priznati zahtjev protivnika ili nagoditi se) jer su takve dispozicije nedopuštene u statusnim stvarima (čl. 309. st. 1. ZBPO-a; sadašnji čl. 270. st. 1. ObZ-a). On ne bi mogao poduzimati ni druge dispozicije s učinkom za druge stranke, koje bi te stranke lišile njihovog prava na traženje pravne zaštite (npr. ne bi mogao odustati od žalbe koju je podnio zajedno s drugim strankama, s učinkom i za njih).⁹⁰

Kad centar za socijalnu skrb sudjeluje u postupku kao jedinstveni suparničar, on nije ujedno i nužni suparničar jer se postupak može voditi i bez njega. Stoga može poduzimati samostalne radnje s učinkom samo prema njemu, kojima istupa iz postupka (npr. povlačenje zahtjeva). Navedeno istupanje centra za socijalnu skrb iz postupka nema učinka za druge suparničare pa postupak i dalje teče, a ranije, načelno povoljne, radnje centra za socijalnu skrb zadržavaju svoj učinak u korist njegovih bivših suparničara.⁹¹

Izneseno je i shvaćanje da centar za socijalnu skrb stječe svojstvo umešača s položajem jedinstvenog suparničara kad se pridružuje parnici koju je pokrenula druga osoba, a za čije je pokretanje i centar ovlašten. "U tom slučaju on se meša na strani tužioca i u pogledu njegovog učešća u svemu važe odredbe Zakona o parničnom postupku iz čl. 209."⁹²

---

⁸⁹ Vidi *ibid.*, str. 352.

⁹⁰ Vidi *ibid.*, str. 357.

⁹¹ Vidi *ibid.*

⁹² "Organ starateljstva kao umešač ima ne samo specifičnu ulogu već i specifičan položaj. Kad se umeša u jednu parnicu, organ starateljstva može da bude ili umešač sa položajem

Međutim, treba primijetiti da kad se umješač s položajem jedinstvenog suparničara uključi u parnicu, on se u svom pravnom položaju izjednačava sa strankom (stječe svojstvo jedinstvenog suparničara) te se ne bi moglo govoriti o njemu kao o trećem, različitom od stranke. To stoga što se pravni učinak presude treba odnositi i na njega.⁹³

Prema Diki, specifičnost je pravnog položaja centra kad se kao stranka uključuje u postupak u tome što on ne pristupa ni jednoj od inicijalnih stranačkih pozicija u parnici, tužiteljskoj ili tuženičkoj, što se ne pridružuje kao umješač s položajem jedinstvenog suparničara. Intervenirajući, centar se "pridružuje postupku", nastupa u ulozi stranke čija je zadaća zaštita objektivne zakonitosti te prava i interesa osoba o kojima je dužan osobito skrbiti. U tom smislu, on u postupku treba pridonijeti da se bračni, paternitetski ili maternitetski spor pravilno i zakonito riješi, ali i da se adhezijski uz te sporove riješe i sva ona pitanja koja treba riješiti, a tiču se osoba o čijoj je zaštiti dužan osobito skrbiti. Zbog toga pravni položaj centra koji se postupku pridružuje kao stranka odgovara položaju samostalne stranke koja se ne pridružuje niti jednoj od inicijalnih stranačkih pozicija u postupku, stranke čiji je položaj po tome blizak položaju intervenijenta s položajem samostalnog sudionika u postupku.⁹⁴

4.2.1. Određenje pravnog položaja centra prema odredbi čl. 274. st. 2. ObZ-a (zaključne napomene)

Iz odredbe nov. čl. 274. st. 2. ObZ-a proizlaze dvije pretpostavke za pridruživanje centra postupku u svojstvu stranke. Naime, traži se da je riječ o postupku koji je centar bio ovlašten pokrenuti kao stranka u svoje ime te da je postupak pokrenula neka druga osoba.⁹⁵ Postupci koje je centar ovlašten pokrenuti kao

---

jedinstvenog suparničara ili umešač *sui generis*. Naime, organ starateljstva može da se umeša u parnicu koju je pokrenuo neko drugi a na čije je pokretanje i on bio ovlašćen. Organ starateljstva može da se, isto tako, umeša i u parnicu u kojoj je dete stranka i da mu se kao umešač pridruži, štiteći njegove interese. On može da se umeša i u parnicu u kojoj su roditelji parničari i da učestvuje u njihovoj parnici štiti interese deteta i ostvaruje svoje funkcije i zadatke." Stanković, Gordana, *op. cit.* (bilj. 17), str. 84. - 85.

⁹³ Usp. Belajec, *Suradnja suda i organa starateljstva*, str. 411. - 412.; Dika, GPP IV., str. 265. - 266., 286. - 291.

⁹⁴ Vidi Dika, GPP VI., str. 293. - 294.

⁹⁵ U slučaju tužbe za poništaj braka to mogu biti oba bračna druga (*arg. ex* čl. 36. ObZ-a), maloljetnikovi roditelji (*arg. ex* čl. 37. u vezi s čl. 26. ObZ-a) te osobe s pravnim interesom

stranka su parnični postupak radi utvrđenja da brak postoji ili da ne postoji (čl. 25. ObZ-a), za poništaj braka zbog maloljetnosti, lišenja poslovne sposobnosti i nesposobnosti za rasuđivanje, krvnog srodstva, odnosa nastalih posvojenjem i postojanja ranijeg braka (čl. 36. u vezi s čl. 26. - 30. i 37. - 41. ObZ-a) te radi utvrđenja majčinstva i očinstva (čl. 73. ObZ-a).

Položaj centra za socijalnu skrb kad se, sukladno odredbi nov. čl. 274. st. 2. ObZ-a, "pridružuje postupku" kao stranka je specifičan. Prilikom razmatranja njegova položaja trebamo imati u vidu njegove zadatke te ovlasti kad sudjeluje (kao stranka) u posebnim parničnim postupcima reguliranim ObZ-om:

(1) centar za socijalnu skrb je ovlašten sudjelovati u određenim postupcima radi zaštite apstraktnog interesa zakonitosti koji se eventualno podudara s općim interesom, koji nema svoga konkretnog titulara već se radi o interesu cijelog društva (npr. postupak radi poništaja braka, postupak radi utvrđenja postojanja i nepostojanja braka). Ako se opći interes u nekim postupcima poklapa s interesima jedne od stranaka, onda je to posljedica slučajnosti i konkretnih odnosa sudionika u obiteljskopravnom odnosu o kome se sudi (vidi *supra ad* 3.1.);

(2) centar za socijalnu skrb ima zadatak da svojim sudjelovanjem u parnici zaštititi i interese određenih osoba i da svojom parničnom aktivnošću spriječi donošenje takvih odluka kojima bi se vrijeđali njihovi interesi. Kroz sudjelovanje centra za socijalnu skrb u postupku ostvaruje se intervencija društva u onim posebnim situacijama kad su u pitanju interesi onih osoba koje su pod posebnom društvenom skrbi (npr. maternitetske i paternitetske parnice) (vidi *supra ad* 3.1.);

(3) kad centar sudjeluje u postupku (kao stranka), on je ovlašten podnijeti svoj prijedlog i poduzimati druge radnje u postupku radi zaštite prava i interesa maloljetne djece te punoljetnih osoba koje nisu u stanju same skrbiti o svojim pravima i interesima, a osobito iznositi činjenice koje stranke nisu navele,

---

(*arg. ex* čl. 40. ObZ-a). U slučaju tužbe radi utvrđenja postojanja ili nepostojanja braka to može biti svaka osoba s pravnim interesom (*arg. ex* čl. 25. ObZ-a). U slučaju tužbe radi utvrđivanja majčinstva to može biti dijete, žena koja sebe smatra majkom te žena koja sebe smatra majkom (pod uvjetom da istovremeno s osporavanjem majčinstva ženi koja je upisana u maticu rođenih kao majka traži utvrđivanje svojeg majčinstva) (*arg. ex* čl. 286. st. 1. u vezi s čl. 71., čl. 72. st. 1., čl. 77. ObZ-a). U slučaju tužbe radi utvrđivanja očinstva to može biti dijete, djetetova majka, muškarac koji je priznao očinstvo, ali nije dobio pristanak odnosno suglasnost te muškarac koji sebe smatra ocem (pod uvjetom da istovremeno s osporavanjem priznatog očinstva traži utvrđivanje svojeg očinstva) (*arg. ex* čl. 286. st. 2. u vezi s čl. 71., čl. 72. st. 2., čl. 72. st. 3., čl. 83. ObZ-a).

predlagati izvođenje dokaza i ulagati pravne lijekove (*arg. a minori ad maius, a fortiori ex nov.* čl. 276. st. 1. i 2. ObZ-a);⁹⁶

(3.1.) navedene relativno neprecizno formulirane odredbe ostavljaju otvorenim pojedina pitanja, poput granica ovlaštenja centra za socijalnu skrb. Naime, iz navedenih odredaba proizlazi da su ovlaštenja centra za socijalnu skrb posredno ograničena budući da je određena svrha njegove intervencije u postupku. Njegove radnje trebaju služiti zaštiti prava i pravnih interesa djece. S druge strane, budući da se centar "pridružuje postupku" kao stranka, odredbe nov. čl. 276. st. 1. i 2. ObZ-a bi se mogle tumačiti u smislu da bi centar mogao općenito predlagati način okončanja postupka o glavnom pitanju, dakle odluku koju bi trebalo donijeti o osnovanosti tužbenog zahtjeva, ali i predlagati sudu da u okviru svojih oficijelnih ovlaštenja i dužnosti odluči i o drugim pitanjima o kojima treba adhezijski odlučiti u bračnom sporu, paternitetskom ili maternitetskom sporu - o tome s kojim će roditeljem djetete živjeti, o roditeljskoj skrbi i o mjerama za zaštitu prava i dobrobiti djeteta te o njegovu uzdržavanju (čl. 294., čl. 300. i čl. 301. ObZ-a).⁹⁷ Čini se da bi

⁹⁶ ZIDObZ 07 izmijenjena je prijašnja odredba čl. 276. kojom je izrijekom bilo predviđeno da kad centar za socijalnu skrb sudjeluje u postupku kao stranka, ovlašten je podnijeti svoj prijedlog i poduzimati druge radnje u postupku radi zaštite prava i interesa djeteta, a osobito iznositi činjenice koje stranke nisu navele, predlagati izvođenje dokaza i ulagati pravne lijekove. Novim odredbama stavaka 1. i 2. čl. 276. ObZ-a, vjerojatno uslijed zakonodavnog lapsusa, to je predviđeno samo za sudjelovanje centra u postupku u svojstvu umješača, ali bi se iz tih odredaba, *argumento a minori ad maius, a fortiori*, trebao izvesti zaključak da centar navedena ovlaštenja ima i kad se pridružuje postupku u svojstvu stranke.

⁹⁷ O tim pitanjima je sud dužan adhezijski odlučiti u navedenim sporovima. Dakle, u izvanparničnom postupku pridruženom parničnom. Inače o tim pitanjima, osim u slučaju uzdržavanja djeteta, sud odlučuje u izvanparničnom postupku (*arg. ex* čl. 100., 102. i 105. ObZ-a). Međutim, u sudskoj praksi se još nailazi na nerazumijevanja i dvojbe u pogledu uređivanja navedenih odnosa u izvanparničnom postupku.

"U ovom postupku sud prvog stupnja odlučuje o uzdržavanju djeteta, o tome s kojim će roditeljem zajedničko djetete živjeti, o načinu održavanja susreta i druženja oca i djeteta, te o sudjelovanju u skrbi nad djetetom. Prema odredbi čl. 294. Obiteljskog zakona (Narodne novine br. 162/1998., 116/2003., 17/2004. i 136/2004. - dalje OBZ) sud će odlučiti s kojim će roditeljem mlbd. djetete živjeti odlukom kojom se utvrđuje da brak ne postoji ili se poništava ili razvodi i odlukom kojom se utvrđuje majčinstvo ili očinstvo, a što upućuje da se radi o parničnom postupku, pa odluku sud donosi presudom. Prema odredbi čl. 294. st. 2. OBZ sud može odlučiti kad donosi odluku iz stavka 1. ovoga članka, i o izricanju mjera za zaštitu prava i dobrobiti djeteta kad je to prema okolnostima

ulozi centra koji se "pridružuje postupku" kao stranka odgovaralo ovo drugo tumačenje;⁹⁸⁹⁹

(3.2.) dakle, sukladno navedenim odredbama, centar bi morao moći općenito predlagati način okončanja postupka o glavnom pitanju te predlagati sudu da u okviru svojih oficioznih ovlaštenja i dužnosti odluči i o drugim pitanjima koja treba riješiti u bračnom, paternitetskom, odnosno maternitetskom sporu (o tome s kojim će roditeljem dijete živjeti i o roditeljskoj skrbi, o mjerama za zaštitu prava i dobrobiti djeteta te o njegovom uzdržavanju - čl. 294., 300. i 301. ObZ-a). Pritom bi centar u povodu tih svojih prijedloga bio ovlašten poduzimati i druge radnje u postupku, osobito iznositi činjenice koje stranke nisu navele, predlagati izvođenje dokaza i ulagati pravne lijekove.¹⁰⁰

Uzimajući u obzir navedene zadatke i ovlasti centra za socijalnu skrb, može se uputiti prigovor iznesenim stajalištima prema kojima centar za socijalnu skrb, kad se pridružuje postupku kao stranka u skladu s odredbom nov. čl. 274. st. 2. ObZ-a, stječe svojstvo jedinstvenog suparničara.

Naime, centar za socijalnu skrb, radi zaštite objektivne zakonitosti i interesa određenih osoba odnosno kao nositelj obiteljskopravne zaštite, mora moći poduzimati radnje u postupku neovisno o pravnom položaju ostalih stranaka. Navedeno proizlazi iz *argumentum a minori ad maius, a fortiori* iz odredbe nov. čl. 276. st. 1. i 2. ObZ-a. Stoga, treba uzeti da za njega ne vrijede procesna pravila o jedinstvenom suparničarstvu sa svim ograničenjima koje nosi takav status.¹⁰¹

---

potrebno. To bi se odnosilo na odredbe čl. 108. - 118. OBZ, a u tom se slučaju odlučuje u vanparničnom postupku. Prema odredbi čl. 100. OBZ ako roditelji ne žive u obiteljskoj zajednici sud će odlučiti s kojim će roditeljem dijete živjeti te odrediti način i vrijeme susreta i druženja djeteta sa drugim roditeljem. Dakle, u tom slučaju sud odlučuje presudom (podcrtala S. A.). Rješenje koje je sud prvog stupnja donio u ovom postupku, uz obrazloženje da se radi o privremenoj mjeri, sud prvog stupnja prema odredbama OBZ nije mogao donijeti jer je jedina mjera osiguranja prema čl. 354. OBZ, koji je sud mogao donijeti je privremena mjera radi uzdržavanja. Kako je sud prvog stupnja počinio bitnu povredu odredaba parničnog postupka iz čl. 354. st. 2. toč. 11. Zakona o parničnom postupku (Narodne novine br. 53/1991., 91/1992., 112/1999., 88/2001. i 117/2003. - dalje: ZPP) jer rješenje ima nedostatke zbog kojih se ne može ispitati to je valjalo rješenje ukinuti i temeljem čl. 380. toč. 3. ZPP-a predmet vratiti na ponovno odlučivanje." Županijski sud u Zagrebu, Gž2-309/07 od 11. prosinca 2007.

⁹⁸ Ali vidi Belajec, *Suradnja suda i organa starateljstva*, str. 388. - 389.

⁹⁹ Usp. Dika, GPP IV., str. 294.

¹⁰⁰ Tako i *ibid.*

¹⁰¹ Usp. *ibid.*, str. 291. - 294.

Treba također napomenuti da i oni koji zastupaju stajalište da centar za socijalnu skrb u navedenom slučaju stječe svojstvo jedinstvenog suparničara pristaju na to "da se na organ starateljstva ne mogu primjenjivati sva procesna pravila što se inače odnose na klasične jedinstvene suparničare, a koja proizlaze iz zakona ili su na temelju zakona stvorena u procesnoj teoriji i sudskoj praksi".¹⁰²

U prilog izloženog stava, polazeći od odredaba nov. čl. 274. st. 1. i 2. ObZ-a te čl. 286. st. 1., 2. i 3. ObZ-a, prema kojima centar za socijalnu skrb ima položaj stranke kad pokreće postupak te kad se pridruži postupku koji je mogao pokrenuti kao stranka, govori i okolnost da drugi ovlaštenu pokretači parničnih postupaka, koje je centar ovlašten pokrenuti, ne bi bili ovlaštenu tužiti centar zajedno s drugim osobama koje su nužne stranke i time ga učiniti pasivnim jedinstvenim suparničarem.¹⁰³

Iz navedenoga proizlazi da kad se centar za socijalnu skrb "pridružuje postupku" kao stranka, on se ne pridružuje ni jednoj od stranaka, već intervenirajući nastupa u ulozi samostalne stranke, stranke čija je zadaća zaštita objektivne zakonitosti te prava i interesa određenih osoba. U tom smislu se može govoriti o trostranom procesnom odnosu.¹⁰⁴ Ono što centar izjednačava s drugim strankama jest da će presuda djelovati i prema njemu u granicama svoje pravomoćnosti (vidi *supra ad* 3.4.; *infra ad* 4.6.). Po tome je njegov položaj blizak položaju umješača *sui generis* (nov. čl. 274. st. 3., nov. čl. 275. st. 1. ObZ-a; vidi *infra ad* 5.).^{105, 106} Međutim, ako položaj centra sukladno odredbi nov. čl. 274. st. 2. ObZ-a promatramo supstancijalno, proizlazi da je tu stranka a ne "treći", kakav položaj centar ima kao specifični intervenijent (umješač *sui generis*).¹⁰⁷

---

¹⁰² Vidi Belajec, *Suradnja suda i organa starateljstva*, str. 351.

¹⁰³ Usp. *Ibid.*, str. 319.; Dika, GPP IV., str. 291. - 292.

¹⁰⁴ Ali vidi Belajec, *Suradnja suda i organa starateljstva*, str. 352.- 353. i 356. - 357.

¹⁰⁵ Usp. Dika, GPP IV., str. 294.

¹⁰⁶ Dika, GPP IV., str. 291. za pravni položaj centra za socijalnu skrb prema odredbi nov. čl. 274. st. 2. ObZ-a rabi izraz centar kao intervenijent s pravnim položajem samostalne stranke.

¹⁰⁷ Razlike između intervencije centra za socijalnu skrb kao stranke te kao specifičnog umješača bi postojale, između ostalog, u pogledu dužnosti snošenja parničnih troškova te procesnih posljedica povrede pravila o dostavi centru. Vidi *supra ad* 3.5. Vidi *infra ad* 4.7., 5.8. i 6.

4.3. Pozivanje i intervencija centra kao stranke u postupku

Sud će pozvati centar za socijalnu skrb da sudjeluje u postupku (kao stranka), kad smatra da je to potrebno, i odrediti mu rok u kojem može prijaviti svoje sudjelovanje (*arg. ex nov.* čl. 274. st. 2. i 4. ObZ-a).¹⁰⁸ ZIDObZ 07 doduše, izmijenjena je prijašnja odredba čl. 274. st. 3. kojom je izrijekom bilo predviđeno da sud kad smatra da je to potrebno, može pozvati centar da sudjeluje u postupku i u slučajevima koje je ovlašten pokrenuti kao stranka, pa je novim odredbama st. 3. i 4. čl. 274. ObZ-a to predviđeno samo za pozivanje centra da sudjeluje u postupku u svojstvu umješaača. Međutim, iz odredaba nov. čl. 274. st. 2. i 4. ObZ-a, trebalo bi, *arg. a minori ad maius, a fortiori*, izvesti zaključak da bi sud bio ovlašten pozvati centar da sudjeluje u postupku i kao stranka.

Dakle, sud nije dužan pozvati centar. O tome hoće li ga pozvati, sud bi odlučivao po kriteriju oportuniteta.¹⁰⁹ Treba uzeti da bi centar u postupku mogao intervenirati kao stranka i kad ga sud ne bi pozvao da to učini, kad je o postupku, kome se može pridružiti kao stranka, saznao na drugi način.¹¹⁰

Rješenje kojim bi sud pozivao centar imalo bi značenje rješenja o upravljanju postupkom (čl. 278. st. 2., čl. 301., čl. 311. st. 4., čl. 312. - 315., čl. 343. st. 3. ZPP-a). Rok za intervenciju je sudski rok (čl. 111. st. 1. ZPP-a), produživ (čl. 111. st. 2. - 4. ZPP-a) i neprekluzivan (*arg. ex nov.* čl. 274. st. 2. i 4. ObZ-a). Protiv toga rješenja žalba ne bi bila dopuštena (*arg. ex* čl. 278. st. 2. ZPP-a).

Dok ne istekne rok, sud je dužan zastati s postupkom (*arg. ex nov.* čl. 274. st. 2. i 4. ObZ-a). O zastoju sud bi bio dužan odlučiti rješenjem, onim istim kojim će pozvati centar da se priključi postupku i u kojem će mu za to odrediti rok.¹¹¹ Učinci zastoja postupka odgovarali bi učincima prekida postupka (čl. 215.a ZPP-a).

Centar za socijalnu skrb može intervenirati (pridružiti se postupku kao stranka) u roku koji mu je sud odredio, ali i nakon proteka toga roka (*arg. ex nov.* čl. 274. st. 2. i 4. ObZ-a). Centar za socijalnu skrb bi svoje sudjelovanje u postupku prijavljivao podneskom (*arg. ex nov.* čl. 276. st. 3. ObZ-a)¹¹², ali

¹⁰⁸ Odredbu istog sadržaja, s neznatnim razlikama u formulaciji sadržavao je i ZBPO (čl. 315. st. 2.).

¹⁰⁹ Tako i Dika, GPP IV., str. 292.

¹¹⁰ Tako i *ibid.*

¹¹¹ Tako i *ibid.*

¹¹² Čl. 276. st. 3. ObZ-a nakon ZIDObZ-a 07 glasi:

“(3) Svoje sudjelovanje u postupku u slučajevima iz stavka 1. i 2. ovoga članka centar za socijalnu skrb prijavljuje podneskom sudu koji vodi postupak.”

nema razloga da to ne učini i usmeno na ročištu (*arg. ex nov.* čl. 264. ObZ-a, čl. 14. ZPP-a).¹¹³

U sporovima u kojima nisu dopušteni izvanredni pravni lijekovi, centar bi mogao intervenirati do pravomoćnosti.^{114,115} U sporovima u kojima su navedeni pravni lijekovi dopušteni, mogao bi intervenirati i njihovim podnošenjem.¹¹⁶

Centar za socijalnu skrb mogao bi, dakle, do pravomoćnosti intervenirati u bračnom sporu koji je okončan pravomoćnom presudom kojom se utvrđuje da brak ne postoji, ili se poništava (ili razvodi) (*arg. ex* čl. 285. st. 2. ObZ-a). U bračnom sporu koji je okončan pravomoćnom presudom kojom su odbijeni zahtjevi za utvrđenje da brak ne postoji, za poništaj braka (i za razvod braka), presudom kojom je utvrđeno da brak postoji te rješenjima o odbacivanju tužbe ili kojima se konstatira da je tužba povučena, odnosno da se postupak obustavlja, centar bi mogao intervenirati podnošenjem prijedloga za ponavljanje postupka (*arg. ex* čl. 285. st. 2. ObZ-a; čl. 421. ZPP-a) i prijedloga za povrat u prijašnje stanje (*arg. ex* čl. 285. st. 2. ObZ-a; čl. 117. ZPP-a), ali ne i izjavlivanjem revizije (*arg. ex* čl. 285. st. 1. ObZ-a).^{117,118}

U paternitetskim i maternitetskim sporovima centar bi mogao intervenirati podnošenjem izvanrednih pravnih lijekova, uključujući i izjavlivanjem revizije

---

¹¹³ Belajec, *Suradnja suda i organa starateljstva*, str. 375. ističe da centar za socijalnu skrb može prijaviti svoje sudjelovanje u postupku i konkludentno, neposrednim poduzimanjem bilo koje procesne radnje.

¹¹⁴ Čl. 285. ObZ-a glasi:

“(1) Protiv drugostupanjske presude donesene u bračnom sporu revizija nije dopuštena. (2) Protiv pravomoćne presude kojom se utvrđuje da brak ne postoji, ili se poništava ili razvodi, nisu dopušteni izvanredni pravni lijekovi niti druga pravna sredstva.”

¹¹⁵ “Vrhovni sud Republike Hrvatske izjavljenu reviziju odbacuje kao nedopuštenu. Tužitelj revizijom pobija pravomoćnu presudu kojom se brak razvodi.” Vrhovni sud Republike Hrvatske, Rev-117/02 od 10. listopada 2002.

¹¹⁶ Čl. 293. ObZ-a glasi:

“Protiv drugostupanjske presude o utvrđivanju ili osporavanju majčinstva ili očinstva revizija je dopuštena.”

¹¹⁷ Usp. Belajec, *Suradnja suda i organa starateljstva*, str. 318 - 319.; Triva-DIKA, GPPP, str. 773.; Dika, GPP IV., str. 293.

¹¹⁸ O izvanrednim pravnim lijekovima u bračnim sporovima u sudskoj praksi FNRJ vidi Triva, Siniša, *op. cit.* (bilj. 20), str. 250. - 290.

i prijedloga za povrat u prijašnje stanje (*arg. ex nov.* čl. 264. ObZ-a¹¹⁹, čl. 293. ObZ-a).¹²⁰

4.4. Dužnosti suda

Sud pred kojim se provodi postupak u kojemu centar može intervenirati kao stranka (nov. čl. 274. st. 2. ObZ-a) dužan je pozivati centar na ročišta i dostavljati mu podneske stranaka i odluke, bez obzira sudjeluje li centar za socijalnu skrb u postupku (*arg. a minori ad maius, a fortiori ex nov.* čl. 274. st. 2. i 4. ObZ-a, nov. čl. 277. st. 1. ObZ-a).¹²¹

U vezi s navedenom odredbom ObZ-a treba istaknuti dva problema.

Prvo, ZIDObZ 07 izmijenjena je prijašnja odredba čl. 277. st. 1. kojom je izrijekom bilo predviđeno da će sud, pred kojim se provodi postupak u kojemu centar može intervenirati kao stranka, pozivati centar na ročišta i dostavljati mu podneske stranaka i odluke, bez obzira sudjeluje li centar za socijalnu skrb u postupku. Novom odredbom stavka 1. čl. 277. ObZ-a, vjerojatno uslijed zakonodavnog lapsusa, navedena dužnost suda je predviđena samo za slučaj kad se provodi postupak u kojem centar može, odnosno mora sudjelovati kao umješlač, ali bi se iz navedene odredbe trebao izvesti zaključak da je sud na navedeni način dužan postupati i u postupku u kojem centar može intervenirati kao stranka.

Drugo, iz odredbe nov. čl. 277. st. 1. ObZ-a mogu se izvesti dva zaključka. Naime, zaključak da bi sud bio dužan uvijek postupati u skladu s tom odredbom, neovisno o tome je li pozvao centar da se priključi postupku ili nije, te da navedena dužnost suda postoji samo u situaciji u kojoj bi sud ocijenio da je intervencija centra potrebna (te da ga treba pozvati da se pridruži postupku). Treba uzeti da postupanje suda u skladu s navedenom odredbom ima smisla samo u situaciji u kojoj bi sud ocijenio da je intervencija centra potrebna te da ga treba pozvati da se pridruži postupku.¹²²

---

¹¹⁹ Čl. 264. ObZ-a nakon ZIDObZ-a 07 glasi (podcrtala S. A.):

“U postupcima iz članka 263. ovoga Zakona primjenjivat će se na odgovarajući način odredbe Zakona o parničnom postupku i Ovršnog zakona, ako ovim Zakonom nije drukčije određeno.”

¹²⁰ Usp. Belajec, *Suradnja suda i organa starateljstva*, str. 318. - 319.; Triva-Dika, GPPP, str. 779. - 780.; Dika, GPP IV., str. 293.

¹²¹ Odredbu istog sadržaja, s neznatnim razlikama u formulaciji sadržavao je i ZBPO (čl. 315. st. 1.).

¹²² Opširnije o tumačenju sadržajno iste odredbe (s neznatnim razlikama u formulaciji) koju je sadržavao ZBPO vidi Belajec, *Suradnja suda i organa starateljstva*, str. 373. - 375.

Navedena odredba nov. čl. 277. st. 1. ObZ-a otvara i neka druga pitanja. Tako, treba li baš sve podneske stranaka dostavljati centru za socijalnu skrb (u slučaju kad se on unatoč pozivu suda nije pridružio postupku), jer bi to često moglo biti nepotrebno, a za sud skupo. Treba uzeti da bi sud bio dužan centru za socijalnu skrb dostavljati samo važnije podneske stranaka, tj. one koji su potrebni za suštinsko praćenje parnice i procjenu o potrebi aktivne intervencije *in concreto* (arg. ex čl. 354. st. 2. t. 6. ZPP-a).

Sud bi centar za socijalnu skrb, u slučaju u kojem ga je pozvao da se priključi postupku kao stranka, bio dužan tretirati kao aktualnu stranku neovisno o tome je li on formalno intervenirao ili nije.^{123, 124} O značenju povrede pravila o dostavi centru za socijalnu skrb vidi *infra ad* 6.

Rokovi za poduzimanje radnji, između ostalog za izjavljivanje pravnih lijekova, tekli bi centru od dostave odgovarajućih odluka (arg. ex nov. čl. 277. st. 1. ObZ-a).¹²⁵

4.5. Ovlaštenja centra nakon intervencije kao stranke u postupku

Kad u postupku sudjeluje kao stranka (nov. čl. 274. st. 2. ObZ-a), centar za socijalnu skrb bio bi ovlašten podnijeti svoj prijedlog i poduzimati druge radnje u postupku radi zaštite prava i interesa maloljetne djece te punoljetnih osoba koje nisu u stanju same skrbiti o svojim pravima i interesima te iznositi činjenice koje stranke nisu navele, predlagati dokaze i podnositi pravne lijekove (arg. *a minori ad maius*, *a fortiori* ex nov. čl. 276. st. 1. i 2. ObZ-a).

Budući da sud u statusnim stvarima nije vezan zahtjevima stranaka (arg. ex čl. 297. ObZ-a), pa tako ni prijedlogom centra za socijalnu skrb, on može suditi izvan i mimo takvih zahtjeva (prijedloga). Stoga treba uzeti da sud, budući da nije vezan takvim prijedlozima, ne bi morao o njima odlučiti u izreci odluke (arg. ex čl. 297. ObZ-a; čl. 338. ZPP-a).

Sud bi u obrazloženju odluke morao objasniti zašto je usvojio, a naročito zašto je odbio prijedlog centra za socijalnu skrb (čl. 338. st. 4. ZPP-a). Protiv odluke u kojoj nedostaje obrazloženje zašto je odbijen njegov prijedlog, centar za socijalnu skrb mogao bi izjaviti žalbu već zbog manjkavosti u sastavu odluke, jer bi ona imala nedostatke zbog kojih se ne bi mogla ispitati, odnosno u njoj ne bi bilo razloga o odlučnim činjenicama na kojima je centar za socijalnu skrb zasnovao svoj prijedlog (čl. 354. st. 2. t. 11. ZPP-a).

---

¹²³ Vidi Dika, GPP IV., str. 293.

¹²⁴ Ali vidi Belajec, *Suradnja suda i organa starateljstva*, str. 372. - 373.

¹²⁵ Usp. *ibid.*, str. 409.; Dika, GPP IV., str. 293.

O ovlaštenjima centra za socijalnu skrb nakon intervencije u postupku kao stranke vidi *supra ad* 4.2.1.

Posebnost položaja centra za socijalnu skrb kao stranačkog intervenijenta (i stranke) u postupku je u tome što se u određenim situacijama njegove procesne uloge kumuliraju, pa on nastupa istovremeno kao stranački intervenijent (odnosno stranka), svojevrsni vještak (*arg. ex* čl. 295. ObZ-a) te pomoćno istražno tijelo suda (*arg. ex* čl. 278. ObZ-a). Naime, sud je dužan u bračnom sporu, paternitetskom ili maternitetskom sporu adhezijski odlučiti o određenim pitanjima - o tome s kojim će roditeljem djeteta živjeti, o roditeljskoj skrbi i o mjerama za zaštitu prava i dobrobiti djeteta te o njegovu uzdržavanju (čl. 294., čl. 300. i čl. 301. ObZ-a). Prije donošenja odluke o tome s kojim će roditeljem djeteta živjeti i o roditeljskoj skrbi sud će pribaviti mišljenje i prijedlog centra za socijalnu skrb (čl. 295. st. 1. ObZ-a). Centar za socijalnu skrb dužan je na zahtjev suda prikupiti podatke o osobnim i obiteljskim prilikama djeteta i stranaka u postupku, kad sud smatra da je to potrebno za donošenje odluke (čl. 278. st. 1. ObZ-a). Centar za socijalnu skrb dužan je na zahtjev suda u sporovima o uzdržavanju brižljivo ispitati imovinske prilike stranaka u postupku, a posebice odgovaraju li njihovi iskazani prihodi stvarnom stanju (čl. 278. st. 2. ObZ-a).

U tim slučajevima bi prijedlog i mišljenje centra za socijalnu skrb, kao svojevrsnog vještaka i pomoćnoga istražnog tijela suda, trebalo shvatiti kao stručno mišljenje i savjet institucije koja je, po svojim općim zadacima i polivalentnoj stručnosti kadrova, specijalizirana za zaštitu djece i drugih osoba koje uživaju posebnu obiteljskopравnu zaštitu, pa je stoga u stanju sudu pružiti potrebnu pomoć u suđenju.¹²⁶

Sud je dužan pribaviti takvo mišljenje i prijedlog centra, ali nije njime vezan.^{127,128}

---

¹²⁶ Usp. Belajec, *Suradnja suda i organa starateljstva*, str. 391. - 392.; Triva-Dika, GPPP, str. 248.; Dika, GPP IV., str. 8.

¹²⁷ Sud nije dužan prihvatiti mišljenje centra za socijalnu skrb budući da je ovlašten slobodno ocijeniti svaki dokaz u postupku (*arg. ex* čl. 8. ZPP-a). Međutim, sud je dužan obrazložiti u svojoj odluci zašto nije prihvatio dokaz koji mu je pružio centar za socijalnu skrb, kao što je u obrazloženju odluke dužan osvrnuti se na svaki dokaz koji je izveden (*arg. ex* čl. 338. st. 4. ZPP-a). U tom smislu i Općinski sud u Zagrebu, P2-380/99 od 21. rujna 2000.; Općinski sud u Zagrebu, P2-303/99-49 od 4. lipnja 2003.; Općinski sud u Zagrebu, P2-188/04-11 od 24. rujna 2004.

¹²⁸ Tako i Županijski sud u Zagrebu, Gž2-23/04 od 17. veljače 2004., ističući da mišljenje Centra za socijalnu skrb ne obvezuje sud, a osim toga, "suprotno žalbenim navodima

4.6. Učinci presude prema centru

U slučajevima kad centar za socijalnu skrb pokreće postupak kao aktivna stranka te kad se kao stranka pridružuje postupku koji je pokrenula druga osoba, a za čije je pokretanje i centar ovlašten, presuda bi prema centru djelovala u granicama svoje pravomoćnosti kao i prema drugim strankama.

O učincima presude prema centru vidi *supra ad* 3.4.

O naknadi troškova u navedenim postupcima vidi *supra ad* 3.5. i *infra ad* 4.7.

4.7. Troškovi postupka

Kad centar za socijalnu skrb sudjeluje u postupku kao stranka, na naknadu troškova postupka i njegove dužnosti snahañanja troškova u postupku pred sudom primjenjuju se odredbe Zakona o parničnom postupku koje se odnose na državnog odvjetnika (nov. čl. 279. st. 1. ObZ-a).

O troškovima postupka vidi *supra ad* 3.5.

5. CENTAR ZA SOCIJALNU SKRB KAO UMJEŠAČ *SUI GENERIS* (SPECIFIČNI INTERVENIJENT)

5.1. Općenito

Prema ObZ-u nakon ZIDObZ 07 centar za socijalnu skrb je ovlašten sudjelovati kao umješak u postupcima koje nije ovlašten pokrenuti ako je to potrebno radi zaštite prava i interesa stranke koja se nije sposobna sama o njima brinuti, a osobito radi zaštite prava i interesa maloljetnog djeteta ili punoljetnog djeteta nad kojim roditelji ostvaruju roditeljsku skrb (nov. čl. 274. st. 3. ObZ-a).

Kad smatra da je to potrebno, sud će pozvati centar za socijalnu skrb da sudjeluje kao umješak u postupku koji nije ovlašten pokrenuti i odrediti mu rok

---

centar ne daje mišljenje u pogledu visine doprinosa tuženika za uzdržavanje tužitelja, cijeneći njegove mogućnosti, već jedino citira iskaz samog tuženika o tome koliki iznos doprinosa on smatra primjerenim obzirom na socijalno ekonomske prilike u kojima živi”.

u kojem može prijaviti svoje sudjelovanje (nov. čl. 274. st. 4. ObZ-a). Dok ne istekne rok, sud će zastati s postupkom, ali svoje pravo sudjelovanja u postupku centar za socijalnu skrb može koristiti i nakon proteka toga roka (nov. čl. 274. st. 4. ObZ-a). Dakle, centar bi bio ovlašten intervenirati zbog navedenih razloga, ali sud ne bi bio dužan uvijek ga pozivati da to učini. Navedeno bi ovisilo o ocjeni suda o svrhovitosti intervencije.¹²⁹

Međutim, kad se u postupku pred sudom odlučuje o pravima i dužnostima u odnosima roditelja i maloljetne djece ili punoljetnih osoba koje se nisu u stanju same skrbiti o svojim pravima i interesima, sud mora pozvati centar za socijalnu skrb da sudjeluje u postupku, a centar za socijalnu skrb je dužan odazvati se tom pozivu te sudjelovati u postupku (nov. čl. 275. st. 1. i 2. ObZ-a). Isto vrijedi i za postupak ovrhe i osiguranja koji se provode radi ostvarivanja odluka o navedenim pravima i dužnostima u odnosima roditelja i maloljetne djece ili punoljetnih osoba koje se nisu u stanju same skrbiti o svojim pravima i interesima (čl. 275. st. 3. ObZ-a).¹³⁰ U navedenim bi slučajevima bila riječ o obvezatnom pozivanju centra i obvezatnoj intervenciji. Centar bi mogao intervenirati neovisno o pozivu suda.¹³¹

Smisao je sudjelovanja centra za socijalnu skrb u svojstvu umješača u postupku da posluži kao aktivni pomagač suda u posebnoj zaštiti djece te drugih osoba koje su pod posebnom obiteljskopравnom zaštitom. Svojim sudjelovanjem u postupku centar za socijalnu skrb treba olakšati sudu ostvarivanje njegovih oficijoznih i inkvizitornih ovlaštenja i dužnosti u prikupljanju procesne građe, o kojoj sud u pravilu nema neposrednih saznanja. Centar za socijalnu skrb, u zaštiti djece, u izvjesnom smislu kontrolira i rad suda tako što mu se (dostavljanjem poziva za ročište, odluka suda i drugih pismena) omogućuje da prati tijek sudskog postupka, da se u njemu aktivno angažira kad smatra da je to potrebno i da izjavljuje pravne lijekove protiv sudskih odluka.¹³²

¹²⁹ Usp. Belajec, *Suradnja suda i organa starateljstva*, str. 376. - 377.; Dika, GPP IV., str. 295.

¹³⁰ Prema ZBPO-u je organ starateljstva bio ovlašten sudjelovati u postupku pred sudom kad se u njemu odlučivalo o "povjeravanju djece na čuvanje i odgoj, o načinu održavanja osobnih odnosa djece s roditeljem s kojim ne žive u zajednici ili o uzdržavanju maloljetne djece ili punoljetne djece koja nisu sposobna za rad radi zaštite interesa djece". Organ starateljstva je bio ovlašten sudjelovati u navedenim postupcima i kad su se ti postupci provodili zajedno s bračnim sporom ili sporom za utvrđivanje ili osporavanje očinstva ili materinstva (čl. 313. st. 1. i 2. ZBPO-a).

¹³¹ Usp. Dika, GPP IV., str. 295.

¹³² Slično i Belajec, *Suradnja suda i organa starateljstva*, str. 369. - 370.

O stranačkoj i parničnoj sposobnost centra za socijalnu skrb vidi *supra ad* 3.2.

5.2. Postupci u kojima je centar ovlašten odnosno obvezan intervenirati

Postupci koji se tiču prava i dužnosti u odnosima roditelja i djece jesu postupci u kojima se odlučuje o tome s kojim će roditeljem dijete živjeti, o susretima djeteta s roditeljem s kojim ne živi te o drugim sadržajima roditeljske skrbi (čl. 294. ObZ-a), o uzdržavanju maloljetnog djeteta ili punoljetnog djeteta koje nije sposobno za rad (čl. 300. i 301. ObZ-a). O navedenim pitanjima je sud dužan adhezijski odlučiti u određenim sporovima (*arg. ex* čl. 294., čl. 300. i 301. ObZ-a). U ostalim slučajevima, izuzev sporova o zakonskom uzdržavanju, sud o tome odlučuje u izvanparničnom postupku.¹³³

Dika, GPP IV., str. 8. navodi da centar za socijalnu skrb ostvarujući svoja ovlaštenja kao stranka, umješač sa statusom samostalnog sudionika ili zakonski zastupnik zapravo obavlja svoju kontrolno-supstitutivnu funkciju u obiteljskopравnim sporovima. U svim tim slučajevima centar nastupa u javnom (općem) interesu, s time da se u nekima od njih uključuje izravno i kao zaštitnik interesa osoba koje su pod posebnom društvenom skrbi.

¹³³ Centar za socijalnu skrb može prijedlogom pokrenuti izvanparnični postupak radi donošenja odluke s kojim će roditeljem dijete živjeti te o načinu i vremenu susreta i druženja djeteta s drugim roditeljem (*arg. ex* čl. 100. st. 6. ObZ-a), izvanparnični postupak za donošenje odluke o zaštiti dobiti djeteta kad se roditelji ne mogu sporazumjeti o ostvarivanju sadržaja roditeljske skrbi ili o ostvarivanju djetetovih prava (čl. 101. ObZ-a), izvanparnični postupak radi donošenja nove odluke s kojim će roditeljem dijete živjeti te o susretima i druženju djeteta s drugim roditeljem, a po potrebi i o drugim sadržajima roditeljske skrbi (čl. 102. ObZ-a), izvanparnični postupak radi odlučivanja o daljnjoj skrbi o djetetu kad umre roditelj s kojim je dijete živjelo (čl. 105. ObZ-a), izvanparnični postupak radi oduzimanja djeteta od osobe kod koje se nalazi bez pravne osnove (čl. 106. ObZ-a), izvanparnični postupak radi oduzimanja prava roditelju da živi sa svojim djetetom i odgaja ga i o povjeravanju djeteta na čuvanje i odgoj drugoj osobi (čl. 111. st. 1. ObZ-a), izvanparnični postupak o povjeravanju djeteta kod kojeg je došlo do poremećaja u ponašanju na čuvanje i odgoj ustanovi za socijalnu skrb (čl. 212. ObZ-a), izvanparnični postupak za lišenje prava na roditeljsku skrb (čl. 114. st. 3. ObZ-a), izvanparnični postupak radi zabrane roditelju i drugim srođnicima neovlaštenog približavanja djetetu (čl. 116. st. 1. ObZ-a), izvanparnični postupak za lišenje poslovne sposobnosti (čl. 161. st. 1. i čl. 324. st. 1. ObZ-a).

Budući da centar navedene postupke koji se tiču prava i dužnosti u odnosima roditelja i djece ne može pokretati kao stranka (*arg. ex* čl. 294. ObZ-a, čl. 300. i 301. ObZ-a), nego, kad je u pitanju alimentacijski postupak, samo kao zastupnik stranke (*arg. ex* nov. čl. 234. st. 1. ObZ-a), on u njih ne bi intervenirao u svojstvu stranke (nov. čl. 274. st. 2. ObZ-a), već kao umješać (nov. čl. 274. st. 3. ObZ-a i nov. čl. 275. st. 1. ObZ-a).¹³⁴

Treba uzeti da bi centra za socijalnu skrb bio ovlašten "intervenirati" u alimentacijskom postupku preuzimajući funkciju zakonskog zastupnika i time materijalnu funkciju stranke (*arg. ex* nov. čl. 234. st. 1. ObZ-a u vezi s nov. čl. 274. st. 3. i 4. ObZ-a, nov. čl. 275. st. 1. ObZ-a).

O postupcima koje je centar za socijalnu skrb ovlašten pokretati kao stranka odnosno u koje je ovlašten intervenirati kao stranka vidi *supra ad* 3.1. i 4.2.1.

5.3. Pravni položaj centra kao umješaća *sui generis* (specifičnog intervenijenta)

Ako centar za socijalnu skrb, sukladno odredbama nov. čl. 274. st. 3. i nov. čl. 275. st. 1. ObZ-a, intervenira u postupku koji je pokrenula druga osoba, tada centar za socijalnu skrb postaje njegov sudionik odnosno umješać *sui generis* (specifični intervenijent).¹³⁵

Karakteristika je toga procesnog instituta da se centar za socijalnu skrb, intervenirajući u određenim postupcima (vidi *supra ad* 5.2.), ne pridružuje ni jednoj od stranaka već zadržava pravni položaj "trećega" sa samostalnim ovlastima (položaj blizak položaju centra kad intervenira u postupak kao stranka - vidi *supra ad* 4.).¹³⁶

O sudjelovanju centra za socijalnu skrb u izvanparničnim postupcima vidi opširnije Dika, Mihajlo, Izvanparnični postupci u obiteljskim odnosima, u: Hrabar, Dubravka (ur.), *Obiteljski zakon - novine, dvojbe i perspektive*, Zagreb, 2003., str. 145. - 147.

¹³⁴ Usp. Belajec, *Suradnja suda i organa starateljstva*, str. 380. - 381., 404.; Dika, GPP IV., str. 296.

¹³⁵ Dika, GPP IV., str. 291. za navedeni slučaj intervencije centra za socijalnu skrb u postupku rabi pojam umješaća s položajem samostalnog sudionika. Inače u teoriji se za navedeni slučaj intervencije centra u postupku ustalio naziv umješać *sui generis*. Vidi Stanković, Gordana, *op. cit.* (bilj. 17), str. 84. i sl.; Belajec, *Suradnja suda i organa starateljstva*, str. 369. i sl.; Triva-Dika, GPPP, str. 248. i sl.

¹³⁶ Usp. Stanković, Gordana, *op. cit.* (bilj. 17), str. 85.; Belajec, *Suradnja suda i organa starateljstva*, str. 369.; Rešetar, Branka, *Obiteljskopravno uzdržavanje s posebnim osvrtom na*

Navedeno proizlazi iz zadaća i ovlasti centra za socijalnu skrb koje on ima kad intervenira u postupak koji je pokrenula druga osoba. Naime, centar svojim sudjelovanjem u postupku treba pomoći ostvarivanju javnih interesa, zapravo zaštititi prava i interese djece i punoljetnih osoba nad kojima roditelji ostvaruju produženu roditeljsku skrb, odnosno punoljetnih osoba koje su lišene poslovne sposobnosti (*arg. ex nov.* čl. 274. st. 3., nov. čl. 275. st. 1. ObZ-a).¹³⁷

Kad sudjeluje u postupku kao specifični intervenijent (nov. čl. 274. st. 3. i 4. ObZ-a i nov. čl. 275. ObZ-a), centar za socijalnu skrb je ovlašten podnijeti svoj prijedlog i poduzimati druge radnje u postupku radi zaštite prava i interesa maloljetne djece te punoljetnih osoba koje se nisu u stanju same skrbiti o svojim pravima i interesima (nov. čl. 276. st. 1. ObZ-a). Pritom je centar ovlašten iznositi činjenice koje stranke nisu navele, predlagati izvođenje dokaza i ulagati pravne lijekove (nov. čl. 276. st. 2. ObZ-a). Dakle, kad centar sudjeluje u postupku kao specifični intervenijent, njegov pravni položaj je blizak položaju centra kao stranačkog intervenijenta (vidi *supra ad* 4.2.1. i 4.5.).¹³⁸ Razlike bi se sastojale u tome, što za razliku od stranačke intervencije (nov. čl. 274. st. 2. ObZ-a), u navedenom slučaju (nov. čl. 274. st. 3. i nov. čl. 275. st. 1. ObZ-a) centar zadržava samo položaj "trećega" koji se pridružio postupku koji se vodi između drugih osoba kao stranaka, premda s određenim samostalnim ovlastima koje ga približavaju statusu stranke.¹³⁹

5.4. Pozivanje centra radi intervencije u postupku

Kad smatra da je to potrebno, sud će pozvati centar za socijalnu skrb da sudjeluje kao umješač u postupku koji nije ovlašten pokrenuti i odrediti mu rok u kojem može prijaviti svoje sudjelovanje (nov. čl. 274. st. 4. ObZ-a).

---

uzdržavanje djece u zakonodavstvu i sudskoj praksi u Republici Hrvatskoj (magistarski rad), Zagreb, 2003., str. 148. - 149.; Dika, GPP IV., str. 296.

¹³⁷ Prema Diki, GPP IV., str. 296. bi centar za socijalnu skrb u navedenom slučaju nastupao kao specifični *amicus curiae*, koji bi trebao pridonijeti tome da se interesi djece (jedne od stranaka) maksimalno zaštite u skladu s objektivnim stanjem stvari, jednako kao što je to zadaća i suda u tim postupcima.

¹³⁸ Usp. Belajec, *Suradnja suda i organa starateljstva*, str. 370. - 372.; Dika, GPP IV., str. 290.

¹³⁹ Razlike postoje i u pogledu snošenja troškova postupka. Vidi *supra ad* 3.5. i 4.7. Vidi *infra ad* 5.8. Nadalje, razlike postoje i u pogledu procesnih posljedica povrede pravila o dostavi centru. Vidi *infra ad* 6.

Sud nije dužan u navedenom slučaju pozvati centar. O tome hoće li ga pozvati, sud bi odlučivao po kriteriju oportuniteta.¹⁴⁰

Međutim, kad se u postupku pred sudom odlučuje o pravima i dužnostima u odnosima roditelja i maloljetne djece ili punoljetnih osoba koje nisu u stanju same skrbiti o svojim pravima i interesima, sud mora pozvati centar za socijalnu skrb da sudjeluje u postupku, a centar za socijalnu skrb je dužan odazvati se tom pozivu te sudjelovati u postupku (nov. čl. 275. st. 1. i 2. ObZ-a).

Rješenje kojim bi sud pozivao centar imalo bi značenje rješenja o upravljanju postupkom (čl. 278. st. 2., čl. 301., čl. 311. st. 4., čl. 312. - 315., čl. 343. st. 3. ZPP-a). Rok za intervenciju je sudski rok (čl. 111. st. 1. ZPP-a), produživ (čl. 111. st. 2. - 4. ZPP-a) i neprekluзивan (*arg. ex nov.* čl. 274. st. 4. ObZ-a). Protiv toga rješenja žalba ne bi bila dopuštena (*arg. ex* čl. 278. st. 2. ZPP-a).

Dok ne istekne rok, sud je dužan zastati s postupkom (nov. čl. 274. st. 4. ObZ-a). O zastoju sud bi bio dužan odlučiti rješenjem, onim istim kojim će pozvati centar da se umiješa u postupak i u kojem će mu za to odrediti rok.¹⁴¹ Učinci zastoja postupka odgovarali bi učincima prekida postupka (čl. 215.a ZPP-a).

Centar za socijalnu skrb može intervenirati u postupku u roku koji mu je sud odredio, ali i nakon proteka toga roka (*arg. ex nov.* čl. 274. st. 4. ObZ-a). Treba uzeti da bi centar u postupku mogao intervenirati i kad ga sud ne bi pozvao da to učini, kad je o postupku saznao na drugi način.¹⁴² Centar za socijalnu skrb bi svoje sudjelovanje u postupku prijavljivao podneskom (nov. čl. 276. st. 3. ObZ-a), ali nema razloga da to ne učini i usmeno na ročištu (*arg. ex* čl. 264. ObZ-a, čl. 14. ZPP-a).

O pozivanju i intervenciji centra kao stranke u postupku vidi *supra ad* 4.3.

5.5. Dužnosti suda

Sud pred kojim se provodi postupak u koji je centar dužan intervenirati, dužan je pozvati centar za socijalnu skrb na ročišta i dostavljati mu podneske stranaka i odluke, bez obzira sudjeluje li centar za socijalnu skrb u postupku (*arg. ex nov.* čl. 275. st. 1. i 2., nov. čl. 277. st. 1. ObZ-a).

¹⁴⁰ Usp. Belajec, *Suradnja suda i organa starateljstva*, str. 376. - 377.; Dika, GPP IV., str. 295.

¹⁴¹ Usp. Dika, GPP IV., str. 293. i 296.

¹⁴² Usp. *ibid.*, str. 295.

Treba uzeti da je sud pred kojim se provodi postupak u kojemu je centar ovlašten intervenirati kao umješač (nov. čl. 274. st. 3. ObZ-a) kad ocijeni da je njegova intervencija potrebna (*vidi supra ad 4.4.*), dužan pozivati centar na ročišta i dostavljati mu podneske stranaka i odluke, bez obzira sudjeluje li centar za socijalnu skrb u postupku (*arg. ex nov.* čl. 274. st. 3. i 4. ObZ-a, nov. čl. 277. st. 1. ObZ-a).

O dužnostima suda kod stranačke intervencije *vidi supra ad 4.4.*

O značenju povrede pravila o dostavi centru za socijalnu skrb *vidi infra ad 6.*

5.6. Ovlaštenja centra nakon intervencije

Kad sudjeluje u postupku kao umješač *sui generis* (nov. čl. 274. st. 3. i 4. ObZ i nov. čl. 275. ObZ-a), centar za socijalnu skrb je ovlašten podnijeti svoj prijedlog i poduzimati druge radnje u postupku radi zaštite prava i interesa maloljetne djece te punoljetnih osoba koje se nisu u stanju same skrbiti o svojim pravima i interesima (nov. čl. 276. st. 1. ObZ-a). Pritom je centar ovlašten iznositi činjenice koje stranke nisu navele, predlagati izvođenje dokaza i ulagati pravne lijekove (nov. čl. 276. st. 2. ObZ-a). O ovlastima centra kad intervenira kao stranka u postupak *vidi supra ad 4.2.1. i 4.5.* O pravnom položaju centra kao specifičnog intervenijenta *vidi supra ad 5.3.*

Sud je prema odredbi čl. 277. st. 2. ObZ-a ovlašten zatražiti od centra za socijalnu skrb, od koga je zatražio da intervenira u postupku kao samostalni sudionik, da obavijesti dijete o mogućnosti sudjelovanja u tom sudskom postupku. Pritom centar za socijalnu skrb mora uzeti u obzir dob, zrelost i dobrobit djeteta.

S ulogom centra kao umješača *sui generis* povezana je i njegova dužnost da na zahtjev suda prikuplja podatke o osobnim i obiteljskim prilikama djeteta i stranaka u postupku, kad sud smatra da je to potrebno za donošenje odluke (čl. 278. st. 1. ObZ-a) te da, također na zahtjev suda, u sporovima o uzdržavanju brižljivo ispita imovinske prilike stranaka u postupku, a posebice odgovaraju li njihovi iskazani prihodi stvarnom stanju (čl. 278. st. 2. ObZ-a; *vidi supra ad 4.5.*).^{143,144} Strankama bi svakako trebalo omogućiti da o informacijama koje je

¹⁴³ U navedenim slučajevima centar za socijalnu skrb bi se javljao kao pomoćno istražno tijelo suda. Opširnije o navedenoj ulozi centra za socijalnu skrb *vidi* Belajec, *Suradnja suda i organa starateljstva*, str. 412. - 424.; Triva-Dika, GPPP, str. 182., 248.

¹⁴⁴ "Na žalbene prigovore tužitelja da je sud pribavio mišljenje nadležnog centra za socijalnu skrb samo o socio-ekonomskim prilikama mlđb. tuženika može se reći da je sukladno čl. 280. st.

centar prikupio raspravljaju, da se o njima izjasne (*arg. ex* čl. 7. st. 3., čl. 354. st. 2. t. 6. ZPP-a).¹⁴⁵

Treba uzeti da centar za socijalnu skrb u postupku u koji je intervenirao kao specifični umješač može neke radnje poduzeti i kao zakonski zastupnik stranke, tj. promijeniti svoj status (*arg. ex* nov. čl. 234. st. 1. ObZ-a) ili uz umješački preuzeti i zastupnički status (*arg. ex* nov. čl. 234. st. 1. ObZ-a, nov. čl. 274. st. 3. i 4. ObZ-a, nov. čl. 275. st. 1. ObZ-a).¹⁴⁶

5.7. Učinci presude prema centru

Centar bi parnične postupke u koje je ovlašten intervenirati kao umješač *sui generis*, eventualno, mogao pokretati kao zastupnik djeteta (*arg. ex* nov. čl. 234. st. 1. ObZ-a)¹⁴⁷. Nadalje, postupci koji se tiču prava i dužnosti u odnosima roditelja i djece jesu i postupci u kojima se odlučuje o tome s kojim će roditeljem dijete živjeti, o susretima djeteta s roditeljem s kojim ne živi te o drugim sadržajima roditeljske skrbi (čl. 294. ObZ-a). O tim pitanjima je sud dužan adhezijski odlučiti u određenim sporovima (*arg. ex* čl. 294. ObZ-a). U ostalim slučajevima sud o tome odlučuje u izvanparničnom postupku koji je, između ostalog, ovlašten pokrenuti

---

I. citiranog zakona sud pred kojim se vodi postupak iz čl. 278. OBZ dužan izvijestiti centar za socijalnu skrb i dostavljati mu pozive, podneske stranaka i odluke, a dok je odredbom čl. 279. OBZ centar za socijalnu skrb ovlašten podnijeti svoj prijedlog i poduzimati druge radnje u postupku radi zaštite prava i interesa djeteta, a osobito iznositi činjenice koje stranke nisu navele, predlagati izvođenje dokaza i ulagati pravne lijekove, pa žalbeni prigovori tužitelja nisu osnovani." Županijski sud u Zagrebu, Gž2-3260/01 iz 2001. godine.

¹⁴⁵ Usp. Dika, GPP IV., str. 296.

¹⁴⁶ Npr. treba uzeti da bi centar za socijalnu skrb, koji je intervenirao u postupak radi uzdržavanja odnosno za povećanje uzdržavanja djeteta kao specifični umješač, mogao preuzeti taj postupak koji je pokrenuo roditelj s kojim dijete živi (ili druga fizička ili pravna osoba koja o djetetu skrbi), a potom od njega odustao.

¹⁴⁷ Čl. 234. st. 1. ObZ-a glasi (podcrtala S. A.):

"(1) Centar za socijalnu skrb dužan je u ime djeteta pokrenuti i voditi parnicu o uzdržavanju odnosno za povećanje uzdržavanja ako o djetetu skrbi druga fizička osoba ili pravna osoba ili ako roditelj s kojim dijete živi to pravo ne ostvaruje iz neopravdanih razloga duže od tri mjeseca od dana kad je ovršna isprava stekla svojstvo ovršnosti."

Premda se tu, vjerojatno uslijed zakonodavnog lapsusa, navodi da se rok od tri mjeseca računa "od dana kad je ovršna isprava stekla svojstvo ovršnosti", valja uzeti da se taj rok računa "od dana kad je dijete steklo to pravo".

centar za socijalnu skrb svojim prijedlogom (*arg. ex* čl. 100. st. 6. ObZ-a, čl. 102. ObZ-a, čl. 111. st. 1. ObZ-a; vidi *supra ad* bilj. 133).

U tom smislu centar bi bio vezan pravomoćnošću donesenih odluka. U granicama svoje pravomoćnosti one bi priječile da centar kao zastupnik djeteta pokrene novi postupak o presuđenoj stvari (čl. 333. st. 2. ZPP-a) odnosno da kao stranka pokrene izvanparnični postupak.

Budući da se centar, kad nastupa kao umješač *sui generis* - "treći" sa samostalnim ovlastima, ne pridružuje niti jednoj od stranaka, presuda donesena u sporu ne bi protiv njega proizvodila intervencijski učinak (*arg. ex* čl. 208.a ZPP-a). U prilog navedenoga, između ostalog, može se navesti da centar, intervenirajući u postupku, ne štiti neki svoj osobni pravni interes budući da nema materijalnopravnog koneksiteta između njegove pravne pozicije i onoga što se u parnici rješava, pa ne bi bilo naknadnih postupaka u kojima bi intervencijski efekt mogao doći do izražaja.^{148»149}

O naknadi troškova postupka vidi *infra ad* 5.8.

5.8. Troškovi postupka

Prema ObZ-u nakon ZIDObZ-a 07 centar za socijalnu skrb sam snosi troškove koje je imao u povodu sudjelovanja u postupcima u svojstvu specifičnog umješača (nov. čl. 279. st. 2. ObZ-a).¹⁵⁰

---

¹⁴⁸ Vidi Dika, GPP IV., str. 296. - 297.

¹⁴⁹ Intervencijski efekt pretpostavlja da se intervenijent pridružio kojoj od stranaka, te naknadnu parnicu između tih stranaka u povodu prve (*arg. ex* čl. 208.a ZPP-a).

¹⁵⁰ ObZ prije ZIDObZ-a 07 je odredbom čl. 279. određivao da se u odnosu na centar za socijalnu skrb primjenjuju odredbe o troškovima postupka koje važe za sudjelovanje državnog odvjetnika u parnici. Budući da je ZIDZPP-a 03 državni odvjetnik izgubio mogućnost da intervenira u postupku kao umješač *sui generis*, brisane su odredbe koje su uređivale pitanja predujmljivanja, snošenja i naknade njegovih troškova u vezi s takvim miješanjem (*arg. ex* čl. 162. ZPP-a). Stoga se otvorilo pitanje normiranja pozicije centra za socijalnu skrb u vezi s troškovima postupka kad sudjeluje u postupku kao umješač. O mogućem tumačenju navedene pravne situacije vidi Triva-Dika, GPPP, str. 760. - 761. ZIDObZ 07 je novim odredbama stavaka 1. i 2. čl. 279. ObZ-a uredio pravo centra za socijalnu skrb na naknadu troškova u postupcima u kojima sudjeluje u svojstvu stranke i u onima u kojima sudjeluje u svojstvu umješača, po uzoru na pravo državnog odvjetnika na naknadu troškova postupka kad nastupa kao stranka u parničnom postupku (čl. 162. ZPP-a), odnosno kad je prije ZIDZPP 03 nastupao kao umješač *sui generis*.

O troškovima postupka kad centar za socijalnu skrb sudjeluje u postupku kao stranka vidi *supra ad 3.5.*

6. POVREDA PRAVILA O SUDJELOVANJU CENTRA ZA SOCIJALNU SKRB U POSTUPKU

ObZ ne sadrži odredbe o tome od kakvog je značenja povreda pravila o sudjelovanju centra za socijalnu skrb u posebnim postupcima, naročito kad je sud nezakonitim postupanjem, a osobito propuštanjem dostave centru uskratit mogućnost da raspravlja pred sudom (povreda načela saslušanja stranaka). Međutim, ObZ propisuje supsidijarnu primjenu odredaba ZPP-a na posebne parnične postupke koji su njime regulirani (nov. čl. 264. ObZ-a). Stoga odgovor na naznačena pitanja treba tražiti u odredbama ZPP-a.

Ako je povreda učinjena u postupku u kojem je centar imao procesnu ulogu stranke (vidi *supra ad 3.*) (ili zakonskog zastupnika stranke¹⁵¹), trebalo bi je kvalificirati kao apsolutno bitnu povredu odredaba parničnog postupka (*arg. ex čl. 354. st. 2. t. 6. ZPP-a*).

U slučaju kad je sud pozvao centar da se “priključi postupku” kao stranka (nov. čl. 274. st. 2. ObZ-a; vidi *supra ad 4.*), sud bi bio dužan tretirati centar kao aktualnu stranku neovisno o tome je li on formalno intervenirao ili nije (*arg. ex nov. čl. 274. st. 2. i 4. ObZ-a, nov. čl. 277. st. 1. ObZ-a*). Budući da centar ima status (potencijalne) stranke, povreda pravila o dostavi centru imala bi značenje apsolutno bitne povrede odredaba parničnog postupka (*arg. ex čl. 354. st. 2. t. 6. ZPP-a*).¹⁵²

O procesnim posljedicama povrede načela saslušanja u odnosu prema centru za socijalnu skrb kad on sudjeluje u postupku u ulozi umješčača *sui generis* (vidi *supra ad 5.*) izdiferencirala su se različita stajališta.

Belajec¹⁵³ polazi od teze da je centar za socijalnu skrb kao umješčač samostalni (treći) subjekt u postupku koji je ovlašten na podizanje vlastitoga pravozaštitnog

¹⁵¹ U procesnoj teoriji se općenito smatra da procesna povreda načela saslušanja stranaka postoji ne samo onda kad sud stranci nije dao mogućnost da raspravlja u postupku, nego i onda kad je ta mogućnost uskraćena njenom zastupniku, što se posebno odnosi na zakonskog zastupnika stranke. *Vidi* opširnije Belajec, *Suradnja suda i organa starateljstva*, str. 438.; Triva-Dika, GPPP, str. 248.

¹⁵² Usp. Dika, GPP IV., str. 293.

¹⁵³ Belajec, *Suradnja suda i organa starateljstva*, str. 438 - 439.

zahtjeva (prijedloga) te konstatira da je njegova uloga najsličnija ulozi stranke u postupku.¹⁵⁴ Centar za socijalnu skrb je sudionik postupka samo onda kad mu se aktivno pridružio; *a contrario*, on nema položaj sudionika kad prati postupak sa strane, primanjem sudskih odluka, podnesaka, poziva i sl. (čl. 315. st. 1. ZBPO-a; sadašnji nov. čl. 277. st. 1. ObZ-a). Zbog toga, kaže Belajec, treba razlikovati dvije navedene situacije, pa apsolutno bitnim povredama određaba parničnog postupka smatrati samo one koje se odnose na povredu načela saslušanja u situaciji kad se centar za socijalnu skrb umiješao u postupak.¹⁵⁵ Povreda procesnih pravila o dostavljanju u fazi dok centar za socijalnu skrb prati postupak sa strane - kad se nije pridružio postupku u svojstvu umješača - mogla bi imati značaj samo relativne procesne povrede.¹⁵⁶

Prema Diki,¹⁵⁷ povreda pravila o dostavi podnesaka, poziva i odluka centru mogla bi imati samo značenje relativno bitne povrede određaba parničnog postupka budući da centar kad intervenira u postupku kao specifični umješač nije stranka.

Treba uzeti da je sud dužan - u slučajevima kad je dužan pozvati centar (nov. čl. 275. st. 1. ObZ-a) te u slučajevima kad je ovlašten pozvati centar (ako smatra da je to potrebno) da intervenira u postupku kao specifični umješač (nov. čl. 274. st. 4. ObZ) - tretirati centar kao aktualnog sudionika (umješača) neovisno o tome je li on formalno intervenirao ili nije (*arg. ex nov.* čl. 277. st. 1. ObZ-a u vezi s nov. čl. 274. st. 3. i 4. ObZ-a i nov. čl. 275. st. 1. ObZ-a).¹⁵⁸ Nadalje, kad centar za socijalnu skrb intervenira u postupak, on se ne pridružuje ni jednoj od stranaka već zadržava položaj "trećega" sa samostalnim ovlastima (*arg. ex nov.* čl. 276. st. 1. i 2. u vezi s nov. čl. 274. st. 3. i nov. čl. 275. st. 1. ObZ-a). Dakle, centar za socijalnu skrb u navedenom slučaju nema položaj stranke, već "trećega" (sa samostalnim ovlastima; vidi *supra ad* 5.3.). Stoga povredu pravila o dostavi centru treba tretirati kao relativno bitnu povredu određaba parničnog postupka (*arg. ex* čl. 354. st. 1. ZPP-a, čl. 354. st. 2. t. 6. ZPP-a).¹⁵⁹

U prilog tome govori i pragmatičan razlog. Naime, centar za socijalnu skrb u praksi ne koristi (dovoljno) svoja ovlaštenja, faktično je adresa centra "mr-

---

¹⁵⁴ Tako i Triva-Dika, GPPP, str. 248.

¹⁵⁵ Tako i *ibid.*

¹⁵⁶ Vidi Belajec, *Suradnja suda i organa starateljstva*, str. 440.

¹⁵⁷ Dika, GPP IV., str. 296.

¹⁵⁸ Dika, GPP IV., str. 293. dolazi do istog zaključka u slučaju intervencije centra kao stranke u postupku (nov. čl. 274. st. 2. ObZ-a).

¹⁵⁹ Vidi *ibid.*, str. 296.

tva adresa”, pa propuštanje dostave njemu ne treba sankcionirati ozbiljnim solucijama.

7. ZAKLJUČNE NAPOMENE

ObZ sadrži opće odredbe o ulozi i procesnom položaju centra za socijalnu skrb u postupku (čl. 274. - 279. ObZ-a), koje se dodatno razrađuju za pojedine posebne postupke i specifične procesne situacije koje u njima mogu nastati. Može se, međutim, primijetiti da je, unatoč učestalim zakonodavnim intervencijama u tu pravnu materiju, uređenje sudjelovanja centra za socijalnu skrb u posebnim parničnim postupcima opterećeno stanovitim nepreciznostima i nedorečenostima na koje se nastojalo ukazati u ovom tekstu.

Navedenom su pridonijele i posljednje izmjene i dopune ObZ-a (ZIDObZ 07). Naime, brisane su odredbe, vjerojatno uslijed zakonodavnog lapsusa, koje su za slučaj kad centar za socijalnu skrb intervenira u postupak kao stranka uređivale pozivanje centra od strane suda, ovlasti centra nakon intervencije i dužnosti suda da centar poziva na ročišta, dostavlja mu podneske stranaka te odluke na isti način na koji je to sada uređeno ObZ-om za slučaj intervencije centra u postupak kao specifičnog umješaača.

De lege ferenda, bilo bi nužno preciznije formulirati odredbu nov. čl. 276. st. 1. i 2. ObZ-a o ovlastima centra za socijalnu skrb u postupku nakon intervencije budući da navedena odredba ostavlja prostor za različita tumačenja, tj. jesu li ovlasti centra ograničene u smislu da on može poduzimati samo radnje radi zaštite prava i interesa maloljetne djece te punoljetnih osoba koje nisu u stanju same skrbiti o svojim pravima i interesima ili bi on mogao općenito predlagati način okončanja postupka o glavnom pitanju, dakle odluku koju bi trebalo donijeti o osnovanosti tužbenog zahtjeva, ali i predlagati sudu da u okviru svojih oficijelnih ovlaštenja i dužnosti odluči i o drugim pitanjima o kojima treba adhezijski odlučiti u bračnom sporu, paternitetskom ili maternitetskom sporu - o tome s kojim će roditeljem dijete živjeti, o roditeljskoj skrbi i o mjerama za zaštitu prava i dobrobiti djeteta te o njegovu uzdržavanju (čl. 294., 300. i 301. ObZ-a).

Nadalje, *de lege ferenda*, trebalo bi preciznije formulirati odredbu nov. čl. 277. st. 1. ObZ-a o dužnosti suda da centru za socijalnu skrb dostavlja pozive za ročišta, podneske stranaka i odluke u smislu da navedena dužnost suda postoji samo u slučaju kad je sud dužan pozvati centar da intervenira u postupak te u

slučaju kad sud ocijeni da je navedena intervencija centra potrebna, a ne da bi sud bio dužan uvijek postupati u skladu s tom odredbom. Trebalo bi, također, precizirati je li sud dužan centru dostavljati baš sve podneske stranaka (u slučaju kad on unatoč pozivu suda nije intervenirao u postupak), što bi često moglo biti nepotrebno, a za sud skupo ili samo važnije podneske stranaka, tj. one koji su potrebni za suštinsko praćenje parnice i procjenu o potrebi aktivne intervencije *in concreto*.

U pogledu snošenja troškova postupka postoji značajna razlika ovisno o tome sudjeluje li centar za socijalnu skrb u postupku kao stranka ili kao specifični umješač (*arg. ex nov.* čl. 279. st. 1. i 2. ObZ-a u vezi s čl. 162. ZPP-a, čl. 154. a ZPP-a, čl. 272. ObZ-a). Kad centar sudjeluje u postupku kao stranka, on ne bi naknadu troškova mogao izravno tražiti u svoju korist niti bi se u odnosu na njega moglo tražiti da on drugim sudionicima izravno naknadi troškove, već bi se u takvom postupku odluka o troškovima postupka donosila u korist odnosno protiv Republike Hrvatske (*arg. ex* čl. 154.a ZPP-a, nov. čl. 279. st. 1. ObZ-a). Međutim, kad centar sudjeluje u postupku kao specifični umješač, on sam snosi troškove postupka koje je imao u povodu tog sudjelovanja u postupku (nov. čl. 279. st. 2. ObZ-a).

Upitno je, jesu li izložena pravila o snošenju troškova postupka, prema kojima postoji razlika u snošenju tih troškova ovisno o tome sudjeluje li centar kao stranka ili specifični umješač, opravdana i svrsishodna. Naime, položaj centra za socijalnu skrb kao specifičnog umješača (intervenijenta) je blizak položaju koji on ima kad intervenira u postupak kao stranka (vidi *infra ad* 4.2.1. i 5.3.). Odredba čl. 209.a ZPP-a naglašava da se na umješača kao sudionika na odgovarajući način primjenjuju pravila o stranačkoj i parničnoj sposobnosti te o zastupanju stranaka. Tom odredbom učinjeno je nedvojbeno i da se pravila o podnescima stranaka i o dostavi strankama odnose i na umješača. Nema, međutim, razloga da se odredba čl. 209.a ZPP-a ne shvati u smislu da bi na umješača općenito trebalo na odgovarajući način primjenjivati pravila koja su mjerodavna za stranke u postupku, osim ako izrijeком nije drukčije propisano, ili ako to ne bi bilo u protivnosti s pravnim položajem tog sudionika u postupku.

De lege ferenda, trebalo bi preispitati odredbe nov. čl. 279. st. 1. i 2. ObZ-a prema kojima postoji razlika u snošenju troškova postupka u kojima sudjeluje centar za socijalnu skrb, ovisno o tome ima li on u tim postupcima položaj stranke ili specifičnog umješača. Valjalo bi razmisliti o tome da se za snošenje troškova postupka u kojima centar sudjeluje kao umješač propiše primjena odredaba koje reguliraju snošenje troškova postupka u kojima centar sudjeluje kao stranka.

Moglo bi se primijetiti da je s pravno-političkog aspekta dvojbena primjerenost rješenja prema kojem se odluka o troškovima postupka, u postupcima u kojima centar za socijalnu skrb sudjeluje kao stranka, donosi u korist, odnosno protiv Republike Hrvatske (*arg. ex čl. 154.a ZPP-a, nov. čl. 279. st. 1. ObZ-a*) uzme li se u obzir da je centar pravna osoba (*arg. ex čl. 79. ZSS-a, čl. 81. ZSS-a*), a ne državno tijelo (poput državnog odvjetništva).

De lege ferenda, trebalo bi preispitati ima li mjesta primjeni pravila ZPP-a koja se odnose na državnog odvjetnika na pitanja troškova postupka vodeći računa o tome da je centar za socijalnu skrb pravna osoba a ne državno tijelo.

Summary

Sladana Aras **

SOCIAL CARE CENTERS AS INTERVENERS IN STATUS AND CHILD FINANCIAL RELIEF PROCEEDINGS

It is the aim of this paper to analyse the participation of the social care centre as a party and intervener in special (status and financial relief) proceedings regulated by the Law on Obligations. The paper begins by analysing the above roles of the social care centre with respect to the previous family law in the Yugoslav republics and autonomous provinces focusing on the former Croatian Law on Marriage and Family Relations in a historical perspective.

In this context, the author analyses problems of party and procedural capacity and procedural legitimacy of the centre as a party in litigation. Moreover, the effect of judgement on the social care centre in a procedure it initiated as a party and costs of litigation are discussed.

The central part of the article criticises the usual interpretations of the doctrine about the social care centre as a unique co-litigant in a case when it is "associated to the proceedings" as a party, according to the Law on Obligations, Article 274, paragraph 2, and presents Dika's view of the centre as an intervener with the legal status of an independant party. in an effort to explain the legal status of the social care centre according to the above law, taking into account the powers and tasks of the centre in special types of litigation.

---

* Sladana Aras, LL.B., Assistant, Faculty of Law, University of Zagreb, Trg maršala Tita 14, Zagreb

The author explores the legal status of the social care centre as an intervener sui generis (specific intervener), comparing its status with the proceedings to which it is “associated” as a party. In this respect the author discusses the issue of a social care centre being summoned to the court and its intervention in the proceedings, duties of the court and powers of the centre after the intervention, the effect of judgement on the centre and costs of litigation. The author finds some imprecision and incompleteness in the regulation of intervention of social care centres as a party and intervener in special types of litigation.

In conclusion, procedural consequences of the breach of the rule on service of process to the social care centre as a party and intervener in the proceedings is discussed.

Key words: social care centre, party, intervener, intervention, litigation

Zusammenfassung

Slađana Aras **

DAS ZENTRUM FÜR SOZIALFÜRSORGE ALS PARTEI UND STREITGENOSSE (INTERVENIENT) IN STATUS- UND UNTERHALTSSACHEN

Das Ziel dieser Arbeit ist die Analyse der Beteiligung des Zentrums für Sozialfürsorge als Partei und Streitgenosse (Intervenient) in besonderen vom Familiengesetz geregelten Zivilprozessen (Status- und Unterhaltssachen). Zunächst werden im Rahmen der historischen Betrachtung die oben genannten Rollen des Zentrums nach dem früheren Familienrecht der jugoslawischen Republiken und Provinzen analysiert, wobei das Hauptaugenmerk auf dem ehemaligen kroatischen Gesetz über Ehe und Familienverhältnisse liegt.

In diesem Kontext erörtert die Autorin die Problematik der Partei- und Prozessfähigkeit sowie der Prozesslegitimation des Zentrums als Partei im Zivilprozess. Des Weiteren wird erörtert, welche Rechtswirkungen ein Urteil gegenüber dem Zentrum entfalten kann, wenn dieses als Partei den betreffenden Prozess angestrengt hat, sowie was dies für die Frage der Prozesskosten bedeutet.

---

* Slađana Aras, Jurist, Assistentin an der Juristischen Fakultät in Zagreb, Trg maršala Tita 14, Zagreb

Im zentralen Teil des Beitrags übt die Autorin Kritik an der herkömmlichen Auffassung der Rechtslehre, wonach das Zentrum ein einzigartiger Typ von Nebenkläger ist, wenn es sich im Einklang mit der Bestimmung des § 274 Abs. 2 FamG als Partei "dem Verfahren anschließt", und trägt Dikas Meinung vom Zentrum als einem Intervenienten mit der rechtlichen Position einer selbstständigen Partei vor. Es wird versucht, die Rechtslage des Zentrums im Einklang mit der erwähnten Bestimmung unter Berücksichtigung seiner Befugnisse und Aufgaben in besonderen Zivilprozessen zu klären.

Die Autorin untersucht die rechtliche Situation des Zentrums für Sozialfürsorge als Nebenintervenienten sui generis und vergleicht diese mit seiner Position, wenn es sich als Partei "dem Prozess anschließt". Im Zusammenhang damit werden die gerichtliche Ladung des Zentrums, seine Intervention im Verfahren, die Pflichten des Gerichts und die Befugnisse des Zentrums nach der Intervention, die Wirkung des Urteils gegenüber dem Zentrum sowie die Frage der Verfahrenskosten bearbeitet. Diesbezüglich macht die Autorin auf einige unpräzise und vage Regelungen zur Intervention des Zentrums für Sozialfürsorge als Partei und als Nebenintervenient in besonderen Zivilprozessen aufmerksam.

Im letzten Teil der Arbeit werden die Prozessfolgen eines Verstoßes gegen die Zustellungsregeln an das Zentrum als Partei und Nebenintervenienten im Verfahren behandelt.

Schlüsselwörter: Zentrum für Sozialfürsorge, Partei, Nebenintervenient, Zivilprozess

